

DE

DELAVSKA ENOTNOST

4. AVGUSTA 1973 - ŠT. 30 - L. XXX

Ob valorizaciji obračunskih osebnih dohodkov

V letošnjih gibanjih osebnih dohodkov je prišlo do resnejših zaostajanj realnih osebnih dohodkov. Zaradi tega smo se sindikati odločili zahtevati ukrepe, ki naj zagotovijo takšno gibanje osebnih dohodkov, ki bi - ob pretiranem naraščanju cen - zagotovili realni standard delavcev v skladu z resolucijo o ekonomski politiki SR Slovenije za leto 1973. Skladno s stališči 4. konference Zveze sindikatov Slovenije smo izdelali predlog ukrepov, katerih cilj je bil zaščititi življenjsko raven zlasti delavcev z nižjimi osebnimi dohodki. Tiste organizacije združenega dela, ki so v osebnih dohodkih opazno zaostale za poprečjem osebnih dohodkov ostalih podpisnikov samoupravnih sporazumov, naj bi imele pravico opraviti ustrezno valorizacijo osebnih dohodkov pod pogojem, da takoj

sprožijo postopek za usklajevanje svojega samoupravnega sporazuma.

V nadaljnjih usklajevalnih postopkih med podpisniki splošnega družbenega dogovora je nastal predlog, po katerem naj se povečajo obračunske vrednosti za najnižje tri obračunske skupine. Spremembo splošnega družbenega dogovora, ki upošteva ta predlog, smo podpisali tudi sindikati.

Pri tem poudarjamo, da je to ukrep, ki ne spodbuja dovolj samoupravnega urejanja problemov med podpisniki v okviru samoupravnega sporazuma. Kategorija obračunskih osebnih dohodkov je vseskozi sporna osnova za urejanje odnosov med podpisniki samoupravnega sporazuma. Zaradi tega menimo, da materialnih premikov ne kaže naslanjati na spremi-

njanje vrednosti obračunskih osebnih dohodkov. Bolj skladno s samoupravno naravo sporazumevanja in tudi z nedavno sprejetim zakonom o samoupravnem sporazumevanju bi bilo poudariti pomen meril za uspešnost gospodarjenja podpisnikov sporazumov. S tem bi že sedaj stopili na pot uresničevanja hotenj tega zakona, hkrati pa bi odpravljali tudi najbolj groba nesorazmerja v delitvi osebnih dohodkov.

Menili smo, da je to pojasnilo ob valorizaciji obračunskih osebnih dohodkov nujno, ker hočemo poudariti hotenja sindikatov, da se podpre učinkovite ukrepe, ki bodo sistem samoupravnega sporazumevanja krepili kot instrument združenega dela.

REPUBLIŠKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Nevarne polresnice

Ni še tako dolgo, ko je izigravanje predpisov o zunanjetrgovinskem in deviznem poslovanju za marsikatero delovno skupnost pomenilo zelo donosno in praktično nekaznovano „gospodarjenje“. Odkar pa se po pismu predsednika Tita pristojni organi odločneje spopadajo s tovrstnimi negativnimi pojavi, marsikje resno razmišljajo o likvidaciji doslej tako priljubljenega načina zunanjetrgovinskega poslovanja. Pravijo, da ga ne morejo uskladiti s predpisi. Zato naj bi predpise spremenili, kajti sicer bi se prav lahko zgodilo, da bo vse več naših podjetij ukinilo ali prodalo „svoja“ podjetja, registrirana v tujini. Če pa se bo to zgodilo, bi dosledno vztrajanje pri izvajanju zdaj veljavnih predpisov povzročilo neposredno gospodarsko škodo vsej naši skupnosti, ker se bo pač zmanjšal obseg del, ki jih naša podjetja s pomočjo „svojih“ tvrdk na tujem zdaj izvajajo v inozemstvu. Ker pa niti ni malo naših podjetij, ki po tej poti ustvarjajo velik del svojega dohodka, bi navsezadnje lahko prišlo tudi do političnih problemov, če za te ljudi, ki so zdaj zaposleni na tujem, doma ne bi našli drugega ustreznega in seveda enakovredno plačanega dela.

Priznati je treba, da take trditve in mnenja vsebujejo nekaj resnice. Natančneje povedano: vsebujejo jo ravno toliko, kolikor naj bi je zadostovalo za krinko, ki naj pokrije pravo resnico in pravi odgovor na trditve, da zunanjetrgovinsko poslovanje ni mogoče uskladiti z veljavnimi predpisi. Taka uskladitev s predpisi namreč pomeni, da ne bi bilo mogoče tudi v prihodnje ustvarjati črnih fondov v tujini, o katerih odloča in se z njimi včasih tudi neposredno okorišča ozek krog posameznikov. Uskladitev s predpisi pomeni tudi to, da ne bi bilo več mogoče s prodajo delovne sile in na druge načine ustvarjati različnih premoženjskih koristi za podjetje. Iz izkušenj pa vemo, da taka korist podjetja največkrat pomeni škodo za družbeno skupnost kot celoto ali pa ravnanje v škodo delavcev, zaposlenih v podjetjih, kjer je bil ali še vedno je uveljavljen tak način poslovanja.

Zanimivo je, da se z razmišljanji o likvidaciji „svojih“ podjetij na tujem ne ukvarjajo v tistih delovnih skupnostih, ki pomenijo stebre našega gospodarstva. ki svoj dohodek ustvarjajo z nenehnim povečanjem obsega proizvodnje, kjer ne le sorazmerno hitro uveljavljajo ustavna dopolnila, temveč so že doslej njihove delovne skupnosti vsak čas razpolagale s podatki tudi o tej obliki vključevanja v mednarodno delitev dela. Zaradi vsega tega lahko rečemo, da še zdaleč niso zlomljeni odpori proti javnosti dela in poslovanja in da opozarjanje na škodo, ki bi lahko nastala, če ne bodo upoštewane „koristi“ podjetij, v bistvu pomeni zahteve po odstopu od sedanje družbene akcije za odkrivanje in preprečevanje negativnih pojavov in tudi nasprotovanje uveljavljanju ustavnih dopolnil.

M. G.

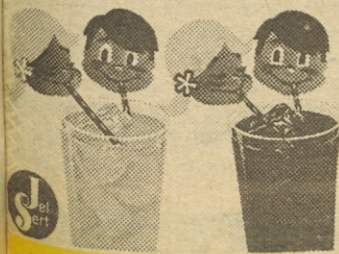

Otvoritev nove Iskrine tovarne avtomatskih telefonskih central na Laborah je pomenila enega osrednjih dogodkov v okviru praznovanja letošnjega praznika občine Kranj. Po slavnostnem nagovoru predsednika CK ZKS Franceta Popita in po podelitvi priznanj občine Kranj njenim najbolj zaslužnim občanom so si udeleženci slovesnosti z zanimanjem ogledali proizvodne prostore in potek dela v novi tovarni, od koder je tudi naš posnetek. Več o tem na 5. strani

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

Mercator 470 PRODAJALN

Fla-Vor-Aid

Prešek za pripravo umetne brezalkoholne pijače
okus: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnje
Prehrambena industrija Portorož

TEREGA

Spremembe v dogovoru

Skupna izjava podpisnikov splošnega družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

V letošnjem letu je prišlo do neskladnih gibanj med naraščanjem cen in osebnih dohodkov. Kljub naraščanju osebnih dohodkov zaposlenih je prišlo zaradi višjega porasta cen - zlasti cen življenjskih potrebščin - do zaostajanja realnih osebnih dohodkov.

Zaradi tega so podpisniki splošnega družbenega dogovora za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov z določili zakona na pobudo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije sklenili spremeniti nekatera določila splošnega družbenega dogovora. Sprememba dovoljuje povečanje vsote vrednosti obračunskih skupin po splošnem družbenem dogovoru in sicer tako, da se prva in druga obračunska sku-

pina valorizirata vsaka po 150 din, tretja pa za 50 din.

Učinek teh sprememb bo podpisnikom samoupravnih sporazumov omogočil, da z delitvijo osebnih dohodkov v drugem polletju dosežejo razmerja, ki bodo glede realnih osebnih dohodkov bolj usklajena s skupščinsko resolucijo o ekonomski politiki SR Slovenije v letošnjem letu. Pred samoupravnimi organi podpisnikov samoupravnih sporazumov je odgovorna naloga - zagotoviti, da se bo učinek teh sprememb odrazil v takšni notranji delitvi osebnih dohodkov, ki bo zagotovila primerno višino najnižjih osebnih dohodkov, kakor tudi upoštevala nujnost spodbudnih razmerij med osebnimi dohodki temeljnih nosilcev proizvodnje.

Podpisniki splošnega družbenega dogovora - izvršni svet Skupščine SRS, republiški svet ZSS in gospodarska zbornica - sodijo, da ta sprememba omogoča odpravljati nekatera doslej nastala neskladja v delitvi osebnih dohodkov. Hkrati pozivajo vse podpisnike samoupravnih sporazumov in njihove skupne organe, naj se pospešeno lotevajo uresničevanja nedavno sprejetega zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke. Uresničitev tega zakona omogoča pogoje, v katerih bodo združeni delavci organizirano in samoupravno odločali o teh in podobnih problemih samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

● HIDROMONTAŽA MED DANES IN JUTRI

Na stežaj odprta vrata v širni svet

● Mariborska Hidromontaža se letos še olepa s težavami zaradi manjše investicijske dejavnosti doma ● Na tujem, kjer se je angažirala zaradi zasluzka, doživlja polno afirmacijo

Krčeviti napori in ukrepi, da bi stabilizirali naše gospodarstvo in ga rešili spon nelikvidnosti, so prizadeli tudi dejavnost mariborskega podjetja Hidromontaža. Zmanjšan investicijski polet doma je preprečil sklenitev marsikatere pogodbe, obenem pa hudo zaostri boj za preostala investicijska dela na velikih industrijskih objektih.

Hidromontaža je nekatera dela doma sprejela samo zato, da bi zagotovila delavcem zaslužek, ob minimalni akumulaciji. Ob tem pa se je močnejše kot kdajkoli doslej usmerila na tuje. Doslej zelo uspešno, saj dela na gradbiščih energetskih objektov in industrijskih objektov v najbolj razvitih evropskih državah, tretjino svojih v tujini zaposlenih zmogljivosti pa je angažirala v državah v razvoju. Pri tem je stopila ob bok najpomembnejših podjetij na svetu, saj sodeluje pri gradnji energetske namakalnega sistema v Pakistanu.

Sicer pa tudi na domačem trgu v bodoče ne kaže slabo. Povečuje se investiranje v energetske objekte – podjetje bo v prihodnjih letih imelo polne roke dela. Vendar se v podjetju zavedajo, da brez temeljite reorganizacije in novih kadrov ne bodo uspeli v svojih načrtih. Zato se v Hidromontaži zavzemajo za čim tesnejše poslovno sodelovanje s svojimi partnerji in kooperanti.

Mariborska Hidromontaža sodi med tista slovenska podjetja, ki so se kljub ostri konkurenci uspela uveljaviti v tujini. Lani pa je bilo zanjo značilno tudi to, da je bila eno tistih podjetij, ki jih je najbolj pestila nelikvidnost. V zadnjih treh mesecih minulega leta je imelo podjetje stalno blokiran žiro račun. Do konca leta so se te nadloge sicer uspešili rešiti. Letos podjetje tudi dokaj dobro posluje. Kje so vzroki za uspešno poslovanje? Koliko truda je moral kolektiv vložiti, da se je rešil blokade žiro računa in da kljubuje nestanovitnosti našega gospodarskega položaja in ostrim stabilizacijskim ukrepom? S takšnimi vprašanji smo skušali s pomočjo Toneta Kropuške, glavnega direktorja Hidromontaže, „rentgenizirati“ podjetje, njegova prizadevanja, uspehe in perspektivo.

Z lastnimi silami

„Lani je naše podjetje resnično precej pestilo splošno pomanjkanje denarja,“ smo izvedeli iz pogovora z direktorjem Hidromontaže. „Blokirani smo bili največ za 16 milijonov dinarjev. Po medsebojnih kompenzacijah se je položaj precej popravil. Preostala sredstva, ki so nam proti koncu lanskega leta manjkala, da bi deblokirali žiro račun, smo uspeli izterjati pri naših poslovnih partnerjih. V letošnjem letu še nismo bili blokirani, račune plačujemo v redu pa tudi naši poslovni partnerji so se glede tega močno popravili. Sedaj je položaj naslednji: partnerji nam dolgujejo kakih 25 milijonov dinarjev, od tega 6,4 milijona več kot 90 dni. Mi smo drugim dolžni 9,3 milijona dinarjev, s 6 milijoni dinarjev pa kreditiramo naše partnerje.“

Seveda 25 milijonov dinarjev, ki jih ima Hidromontaža pri partnerjih niso majhna sredstva, zlasti še zato ne, ker podjetje izvaja predvsem investicijska dela, pri katerih je njihov denar vezan tudi do treh let, pa jim tako teh 25 milijonov še kako manjka pri obratnih sredstvih.

„Za sedaj mašimo luknjo z lanskim dohodkom, ko smo ustvarili okrog 26 milijonov ostanka dohodka. Tako imamo vendarle 65 odstotkov lastnih obratnih sredstev,“ je dodal direktor. „Seveda se z vsemi silami trudimo, da bi plačevanje računov čimbolj pospešili.“

Uspešno delo na tujem

Na vprašanje, kako podjetje v letošnjem letu uspeva obiti vse čeri, ki jih je postavila stabilizacijska politika in splošna nestanovitnost našega gospodarstva, pa smo dobili naslednje pojasnilo.

Lani je podjetje doseglo na domačem tržišču 160 milijonov dinarjev celotnega dohodka, na gradbiščih izven meja pa 100 milijonov dinarjev. Ob tem je od dohodka ostalo 26 milijonov dinarjev ostanka.

„Letos je položaj podjetja nedvomno slabši,“ je pojasnil direktor Hidromontaže. „Investicijske restrikcije so nam odnesle marsikateri skorajda sklenjen posel. Tako smo za letošnje leto predvideli, da bomo na domačih gradbiščih dosegli le med 130 in 140 milijoni dinarjev celotnega dohodka. Doma so restrikcije investicij močno zaostri konkurenco. V Jugoslaviji sicer gradimo kar na 60 gradbiščih, vendar nam to zagotavlja, kot sem omenil, manjši celotni dohodek kot lani. Zaradi tega smo se morali ozreti za delom v tujini.“

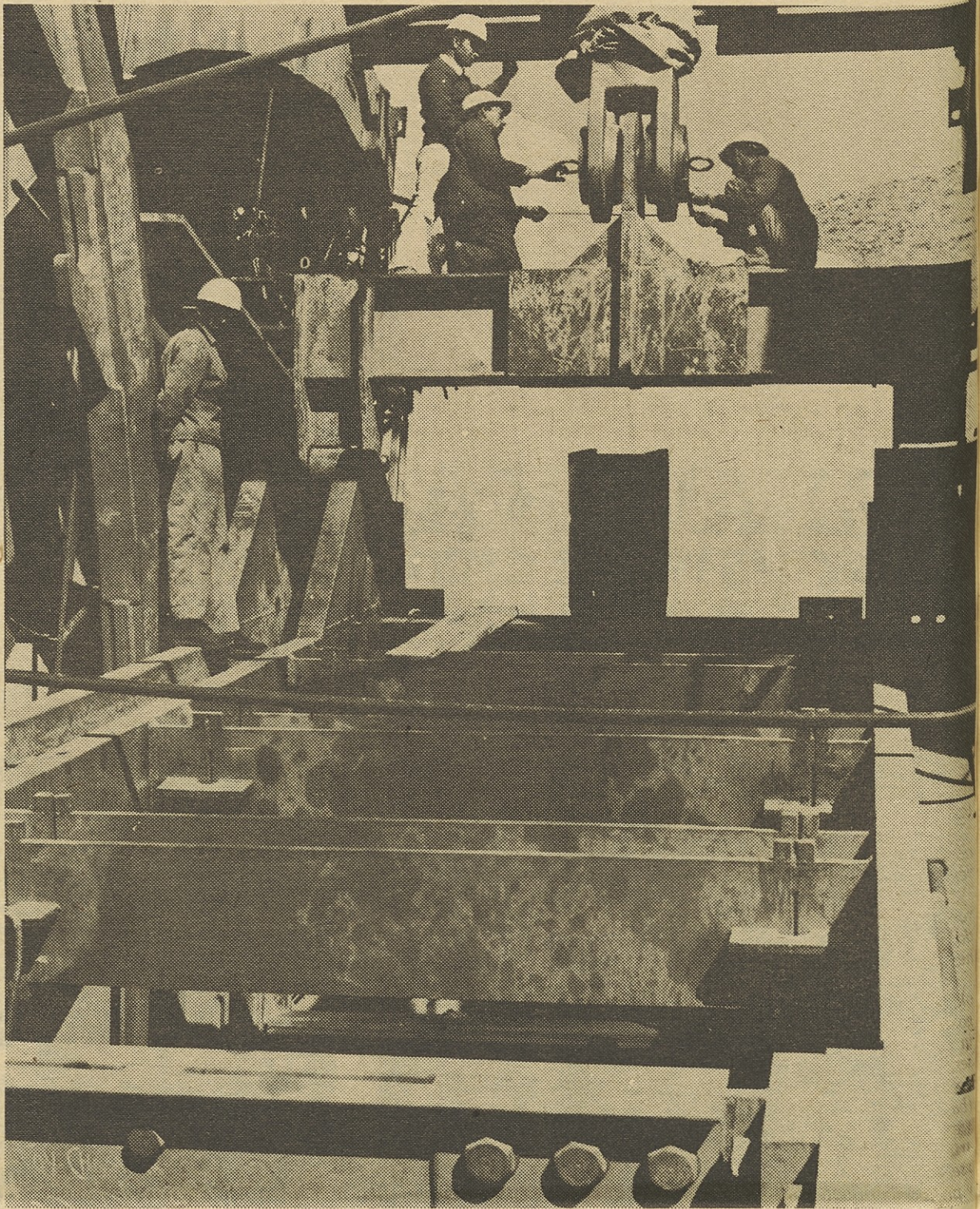
Hidromontaža, ki je že prej z uspehom sodelovala pri gradnji nekaterih velikih objektov na tujem, se je v letošnjem letu prav tako z uspehom vključila v gradnjo energetskih objektov izven meja naše domovine. Ta dela so ji že v prvem polletju prinesla večino čistega dohodka: od 12 milijonov dinarjev čistega dohodka iz poslovanja v prvem letošnjem polletju je podjetje ustvarilo na tujih gradbiščih kar 10 milijonov din.

Ker je razmerje med obsegom del na tujem in doma 45 % proti 55 % v korist del na tujem, je jasno, da so postala dela v tujini precej bolj donosna kakor dela na domačih gradbiščih.

Na največjem gradbišču na svetu

Za Hidromontažo je pri delih v tujini srečna okoliščina to, da za izvajanje del ne potrebuje kdove kako velikih obratnih sredstev, ker vgrajuje predvsem tuje izdelke. Pri tem je ne pestijo cene surovin, ki stalno naraščajo, da o težavah pri prodaji naše opreme na tuje zaradi pomanjkanja kreditov ne govorimo.

Tako se je podjetje lepo uveljavilo pri tujih investitorjih ne samo v državah v razvoju, pač pa tudi v visoko razvitih industrijskih državah. V teh državah ima trenutno Hidromontaža dve tretjini svojih kapacitet, ki so zaposlene v tujini.

Delavci Hidromontaže na gradbišču Tarbela Dam v Pakistanu. Tu dela približno 50 strokovnjakov podjetja, ki jim pomaga pa jim kakih 600 pakistanskih delavcev. Na sliki: montiranje opreme na energetske delu velikega energetske-namakalnega sistema na reki Ind.

Pogovor se je pri tej temi takoj zasukal na gradnjo energetske-namakalnega sistema Tarbela Dam na reki Ind v Pakistanu. Vrednost teh objektov bo verjetno presešla 9 milijard dinarjev, Hidromontaža pa bo tu opravila dela v vrednostih kakih 500 milijonov dinarjev. Od naših podjetij sodelujeta še v tem poslu Metalna, ki dobavlja zapornice, in Litorstroj, ki bo naredil nekatere žerjave.

„Za naše podjetje je dobiček, ki nam bo ostal od sodelovanja pri gradnji na trenutno največjem gradbišču na svetu – energije bo dajal približno toliko, kot Djerdap, zraven pa je še namakalni sistem – drugotnega pomena,“ je razlagal Tone Kropušek. „Tudi ne bo tako velik, da bi ga obešali na veliki zvon. Najpomembnejše je, da se je ime našega podjetja pojavilo ob najbolj znanih tvrdkah na svetu. Pri tem lahko upravičeno računamo, da se nam bodo vrata na tuja gradbišča energetskih objektov odprla še bolj na široko.“

 **brest
pohištvo**

Hidromontaža je pri Terbala Dam prevzela vsa montažna dela na energetske sistem in transport vse težke opreme. Prevažala bo turbine iz Japonske, opremo iz Španije, Jugoslavije . . . malodane z vsega sveta. Glavni zaslužek se podjetju obeta prav pri transportu, v manjši meri pa pri montiranju opreme na gradbišču.

Tudi doma več dela?

Čeprav mora podjetje v letošnjem letu prebroditi marsikatero težavo – marsikatero delo je prevzelo samo zato, da si je zagotovilo delo in zaslužek za delavce ob minimalni akumulaciji – kolketiva Hidromontaže ne skrbi jutrišnji dan.

„Če bi sodili le po pogodbah, ki smo jih že sklenili za prihodnje leto,“ je dejal direktor Hidromontaže, „bi dejali, da se bliža nov boom v investicijski politiki. Samo doma imamo sklenjenih pogodb v skupni vrednosti del za več kot 200 milijonov dinarjev. Pri tem pa nekatere velike ponudbe, kot pri gradnji v železarni Jesenice, TE Šošanj IV, NE Krško, cementarne Anhovo, tovarne iveric v Meblu sploh še niso sklenjene . . .“

Investicijska ekspanzija je razumljiva. V Sloveniji zaostajamo v razvoju za predvidevanji srednjeročnega plana razvoja naše republike, v kratkem nam bo grozilo hudo pomanjkanje energije. Vse te težave in možnost najemanja mednarodnih posojil so v naši republiki pospešili investiranje v gradnjo nekaterih velikih energetskih in drugih objektov.

Kadri – ovira v razvoju

Kljub obetavnim perspektivi pa se v Hidromontaži zavedajo, da bodo morali premagati še prenekatere težave, da bodo v bodoče lahko kos naročilom. Največji problem so kadri. Močno jim namreč primanjkuje strokovnjakov, ki so za dejavnost, kakršno opravlja podjetje, nadvse nujni. Ob kakih 2000 zaposlenih je v podjetju le 48 inženirjev in 120 tehnikov ter 50 delavcev z visoko in višjo izobrazbo. Da jim primanjkuje tudi kvalificiranih delavcev, ne kaže se posebej omenjati. Zaradi tega seveda tudi ne bodo širili obsega svoje dejavnosti. V bodoče se nameravajo posvetiti predvsem bolj zahtevnim poslom, radi bi razvili inženiring. Takšna dejavnost pa je za podjetje ob kadru, ki ga ima, težka naloga. Zaradi tega se skušajo čimbolj tesno povezati z nekaterimi partnerji.

Hidromontaža nastopa na trgu v okviru nekaterih poslovnih skušnosti, v okviru Progresinvesta, kjer je 15 velikih jugoslovanskih podjetij. Pri gradnji energetskih objektov pa se je podjetje poslovno povežalo z Metalno, Litorstrojem, IMP, Gradisom in nekaterimi drugimi podjetji.

„Prizadevamo si, da bi se z našimi najpomembnejšimi partnerji poslovno čim tesneje povezali, čeprav pri tem seveda ne mislimo na fizično združenje,“ je povedal direktor Hidromontaže. „Naš cilj – čim bolj uspešno nastopati doma in v tujini – bomo dosegli le, če se bomo z našimi partnerji, kooperanti čim tesneje poslovno povezali.“

Eden pomembnih dejavnikov za hitrejši razvoj podjetja in uspešno prilagajanje potrebam trga je reorganizacija podjetja, kot to narekujejo ustavna dopolnila. Pri oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela kolektiv ubira samosvojo pot, saj so njihovi delavci raztreseni daleč naokrog po gradbiščih. Zato so pripravili predlog, po katerem naj bi v podjetju imele dve temeljni organizaciji združenega dela in skupne službe. Pri tem pa bodo delavcem na gradbiščih skušali zagotoviti čimveč samoupravnih pravic. Delavci na gradbiščih bodo odločali o dohodku gradbišča in o njegovi uporabi preko zbora delavcev gradbišča in sveta gradbišča, samoupravljanje v TOZD pa bodo zagotovili preko delegatov posameznih gradbišč.

Kreda v (svojih?) labirintih

● „Nelogični“ odmev iz Srpenice v zaloškem „Arbu“

V 26. številki DE smo pod naslovom „Kreda v (svojih?) labirintih“ objavili zgodbo, bolj razmišljanje, o težavah in zapletih v majhni delovni organizaciji v vasici med Kobaridom in Bovecem. Kolikor se nam je zdelo potrebno za razumevanje vzdušja v Srpenici, smo opozorili na dokaj utemeljene domneve, da so v „igro“, ki ima na videz docela lokalni značaj, vpletene tudi več ali manj močne in pomembne zunanje sile.

Skratka, na svoj sestavek smo pričakovali odmev.

Prišel je res, vendar iz povsem drugega konca in docela drugačen, kakor bi se zdelo „lo-gično“.

„Dolgo časa smo molčali,“ so nam dejali v podjetju „Arbo“ v Zalogu pri Ljubljani, „ko pa smo prebrali vaš sestavek, se nam je zdelo, da ga moramo dopolniti z nekaterimi podatki, ki vam jih nihče ni povedal ali pa ni vedel zanje. Po našem mnenju mimo njih ne bi smeli iti, ker na svoj način pojasnjujejo, zakaj nova kemična tovarna v Srpenici ne dela.“

Mimogrede, „Kredo“ smo tožili na častnem razsodišču pri Gospodarski zbornici Slovenije, vendar se zadeva vleče in vleče...“

Sekretar „Arba“ JUSTIN AVSEC in tehnični vodja inž. RAFEL KRAVCAR sta z besedo in dokumentacijo „iz mape“ osvetlila dogajanje za nekaj let nazaj. Kajti, začelo se je pred leti... „Arbo“ je sicer majhno podjetje (ta čas ima okoli 50 zaposlenih), vendar z izredno zdravim gospodarjenjem. Že leta posluje brez kreditov in praktično ne pozna nelikvidnosti. Za naš sestavek je ta čas še najbolj pomembno, da po vrednosti večina proizvodnje odpade na sikative (barvne sušilce), ki jih kupujejo tovarne barv po vsej Jugoslaviji. „Arbo“ na jugoslovanskem tržišču praktično nima resne konkurence. Po vsej logiki bi lahko pričakovali, da se jim tudi za prihodnje ni bati hudega, če...“

Pred tremi leti je iz Srpenice prišla vest, da so začeli graditi novo halo za proizvodnjo 3000 ton sikativov! Kam le bodo z njimi, ko pa je „Arbo“ 1970. leta prodal v Jugoslaviji komaj 738 ton? Bila je to rekordna prodaja...“

Seveda ni šlo samo za tone, čeprav ni bilo prijetno razmišljati, kakšna bo borba na tržišču (za jugoslovanske potrebe) trikrat predimenzioniranim konkurentom.

Strokovni „očee“ proizvodnje sikativov v Srpenici je inž. Aleksander Dekleva, ki je bil od avgusta 1960 do novembra 1968 v „Arbu“ tehnični vodja. Tako smo prišli do srčike spora: „Inženir Dekleva je imel možnost spremljati rezultate raziskav za proizvodnjo sintetičnih sikativov in je te izkušnje uporabil v Srpenici, kar je v resnici izdajanje poslovne skrivnosti,“ pravijo v „Arbu“. Ta trditve je tudi osnova za sodni spor pred častnim razsodiščem gospodarske zbornice.

Za boljše razumevanje spora moramo navesti v poenostavljeni obliki nekaj tehničnih podrobnosti o proizvodnji sušilcev. Po svoji kemični zgradbi sodijo v skupino kovinskih mil in imajo ime po vrsti uporabljene kisline (naftenati, oktati, oleati, tollati...). Od 1957. leta naprej pa se je začela v svetu naprednejša proizvodnja s sintetičnimi kislina. Preden se začne s proizvodnjo sintetičnih sušilcev, so potrebne dolgotrajne laboratorijske raziskave. Po mnenju sodnega izvedenca ing. Franca Premrla, predstojnika katedre za organsko kemično tehnologijo na FNT, v Srpenici brez inž. Deklevo in njegovih izkušenj (iz „Arba“) ne bi mogli na osnovi strokovne literature izdelati strokovnega elaborata za proizvodnjo v tako kratkem času. V TKK Srpenica namreč trdijo, da so prišli do receptur s svojim lastnim raziskovalnim delom (6 mesecev naj bi bilo teoretično študijskega dela in polgodno leto eksperimentalnega – istočasno pa so že zgradili tovarno).

Pred častnim razsodiščem se je torej soočilo dvoje nasprotujočih si trditve: Arbova, da so raziskave za proizvodnjo sintetičnih sušilcev potekale že v letih ko je bil pri njih Dekleva in Srpeniška, da so se do rezultatov pretokli z lastnim delom.

Inž. Dekleva je zanikal, da bi si v „Arbu“ pridobil kakšne posebne izkušnje (v zvezi s sintetičnimi sušilci) in da bi se tam sploh pripravil na proizvodnjo teh sušilcev, kar vse je bilo v bistvu v direktnem nasprotju z izjavami laboranta Janeza Vrhovška, tehničnega analitika Franciške Grahek, raziskovalca inž. Aleša Franca, obratovodje Štefana Levičnika, inž. Nebojše Novaka in inž. Stojana Kosiča.

Zanimivo je, da je „Arbo“ že pred odhodom inž. Deklevo v Srpenico naročil v Zah. Nemčiji

1100 kg sintetične kisline, kar prav gotovo ne bi naredil, če ne bi imel „za sabo“ že lepo količino trdega in vsekakor tudi uspešnega laboratorijskega dela.

Morda podrobnosti, ki smo jih navajali, ne morejo biti kaj posebno zanimive za širšo javnost in bi utegnile vzbuditi zanimanje le v dveh delovnih kolektivih, to je v „Arbu“ in TKK Srpenica, vendar smo jih morali povedati, da lahko smiselno zahtevamo nekaj vprašanj, ki daleč presegajo sorazmerno ozke strokovne in proizvodne okvire.

Najprej je tu majhno podjetje („Arbo“), ki pa s premišljenim izborom svoje specializirane proizvodnje uspešno krmari v vihnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. V „Arbu“ pravijo: „Na prodajo sušilcev lahko upamo predvsem doma in le malenkost v tujini. V proizvodnji sintetičnih sušilcev smo šli zelo previdno, ker so kupci dokaj nezaupljivi in si je treba pač postopoma pridobiti zaupanje za novosti. Če bi hoteli povečati proizvodnjo sušilcev na 3000 ton, bi lahko to storili z relativno majhnim naporom in s petdesetkrat manj denarja, kot to poskušajo v Srpenici, kjer je investicija krepko presegla milijardo. In zakaj 3000 ton, če jih pa Jugoslavija še 1000 ne „požre“?“

Na drugi strani je Srpenica. Majhna vasica v Posočju z majhnim podjetjem (TKK Srpenica). Blizu 200-članski delovni kolektiv si je veliko obetal od proizvodnje sušilcev, zdaj pa se „molče sprašuje“, kaj je pravzaprav narobe in zakaj nova tovarna noče in noče steči, da bi začela vračati težko vložene denarje.

Srpenica je v manj razvitega področja in prav gotovo je načrtovalce gospodarskega razvoja v tolminski občini vodila iskrena želja, da bi napravili nekaj dobrega. Nova tovarna? Kdo si je ne bi želeli!

In vendar vse tako kaže, da je samo dobra želja še veliko premalo. Čeprav venomer ponavljamo, da so načela dobrega gospodarjenja potrebna prav povsod, se nam zdi, da bi morala ta načela še posebej priti do veljave pri razvoju manj razvitih področij. Gre preprosto za to, da si razviti morda še lahko privoščijo kakšen milijardi spodrslijaj, majhnege pa utegne gospodarska politika, kakršna se je uveljavila v tolminko-srpeniškem primeru, prej spraviti z glavo pod vodo... Menda si pa vendar želimo, da bi nerazviti splavali...“

Posebej zanimive za širšo javnost utegnejo biti v prihodnje tudi razprave o tem, kaj se pravzaprav dogaja v banki, preden se odloči, da bo temu ali onemu dala kredit za razvoj proizvodnje. Kako daleč sega v banki zanimanje za resnično gospodarnost nameravane naložbe?

Zadnje čase je veliko slišati o možnostih za trdnije povezovanje slovenske kemične industrije. Če bi tako smiselno povezavo znotraj gospodarske panoge že imeli, verjetno do takega kratkega stika, kot se zdaj kaže med „Arbom“ in TKK Srpenica, sploh ne bi moglo priti, saj bi bilo v nasprotju z dolgoročnimi gospodarskimi interesi. In to ne samo dveh relativno majhnih podjetij, temveč vsega gospodarstva v republiških mejah.

Prihodnja povezovanja slovenskega kemičnega gospodarstva bodo verjetno z vsjo ostrino navrgla pomembno vprašanje, kako bi kazalo smiselno urejati, usmerjati in financirati znanstveno in raziskovalno delo. Vsekakor potrebujemo pravno urejenost in pravniško natančno povsod tam, kjer se je treba odločiti, kaj lahko strokovnjak „odnese“ in česa ne sme „odnesti“, ko odhaja iz enega v drugo podjetje.

Morda bi, če bi bilo to vprašanje jasnejše, častno razsodišče pri gospodarski zbornici že povedalo svojo zadnjo besedo, namesto da je v dobrem letu dni prišlo samo tako daleč, da je opravilo dve maratonski zasedanji in nič več.

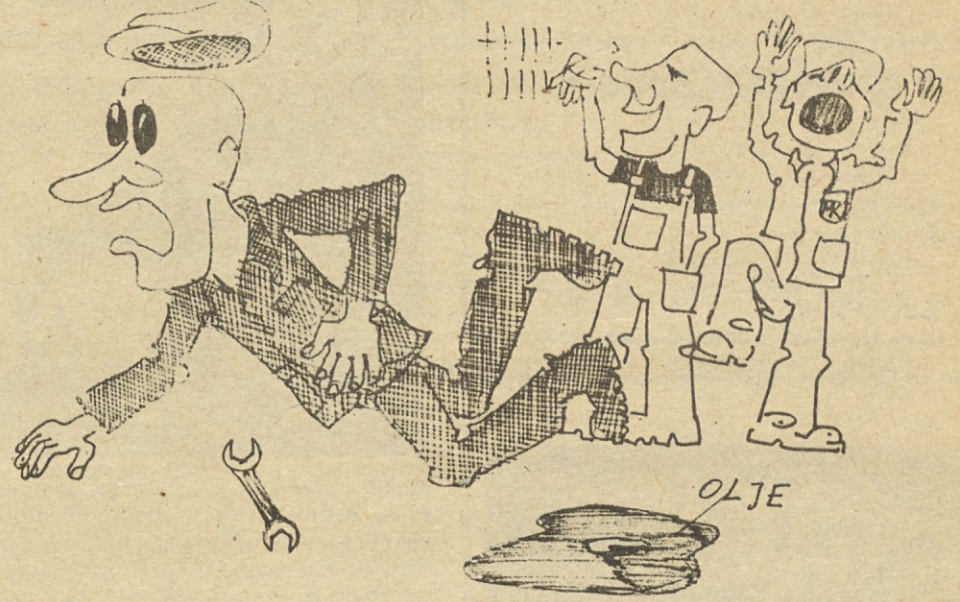
Lahko da smo spregledali še kakšne bistvene dileme, ki jih na svoj način osvetljuje „Arbo“ in „Srpenica“, vendar se nam zdi, da je za dva majhna delovna kolektiva že vse to dovolj in krepko „čez glavo“.

Predvsem lahko razumno iskreno izraženo željo obeh (kolektivov): „Naj se vsa kolobocija čimprej razplete. Naj padejo vse „kulise“, da bo „sonce“ javnega soočanja lahko neovirano posijalo na načrtovalce (strokovne in še kakšne) določene gospodarstva razvoja.“

Na ta način bo predvsem možno argumentirano spregovoriti o odgovornosti. Ne akademsko o odgovornosti nasploh, temveč o konkretni odgovornosti, ki jo je prisiljen plačevati majhen delovni kolektiv v majhni Srpenici s svojo neveselo sedanostjo in megleno prihodnostjo.

IGO TRATNIK

TAKŠNI SMO

— Ta je že deveti...!

MITJA KOVIČ

● RAZVOJNO KRIZPOTJE RUDNIKA KAOLINA ČRNA

Bodočnost v rokah papirnic

● Od tega, ali bodo papirnice v bodoče še odkupovale kaolin, je odvisna bodoča dejavnost rudnika kaolina v Črni ● v rudniku usmerjajo razvoj v izkop kalcita ter čakajo na potezo papirnic

Rudnik kaolina iz Črne pri Kamniku je pred uganko: vprašanje je, ali velja še vnaprej vlagati sredstva v izkop kaolina, ali pa se bo treba počasi preusmeriti na drugo dejavnost. Ob dosedanji ceni kaolina za papirnice so namreč v podjetju ustvarjali čisto izgubo, ki so jo sicer uspevali pokriti z drugimi posli. Cena kaolina se je pred kratkim malo popravila, vendar v zadnjih letih slovenske papirnice kupujejo vedno manj kaolina v Črni, vse več pa uvoznega. Tako je skoraj 300-članski kolektiv rudnika začel razmišljati o bodočnosti izkopa kaolina, s tem pa tudi o svoji.

Slovenske papirnice so pred časom podprle predlog rudnika, da bi se vključil v pogovore o združevanju slovenskih papirnic. Kaže torej, da računajo na kaolin iz Črne tudi v bodoče. Kljub temu pa je kolektiv rudnika pred papirnice postavil vprašanje njihovega nadaljnjega sodelovanja, ne zaradi izsiljevanja, pač pa zato, da bi že sedaj ugotovil, v katero smer razvoja bo v bodoče treba vlagati sredstva. Sredstva, ki jih rudnik sam nima, saj ima premajhno akumulacijo, pa bodo morale prispevati med drugim tudi papirnice, da bi rudnik razvijal naprej.

„Naš rudnik se je razvijal sorazmerno z rastjo slovenskih papirnic,“ nam je dejal direktor UROŠ BAJŽELJ. „Pred leti smo pravzaprav kopali kaolin le za potrebe papirnic, ne samo slovenskih, pač pa tudi nekaterih papirnic iz drugih republik. Danes še vedno prodajamo dve tretjini kaolina papirnicam, ostalega potrošijo pleskarji. Zaradi tega smo seveda življejsko navezani na poslovno sodelovanje s papirnicami in zato s skrbjo spremljamo upadanje odkupa kaolina za papirno industrijo.“

Kolektiv rudnika se je začel že pred leti ukvarjati z dopolnilnimi dejavnostmi, predvsem z izkopom kalcita. Vendar ostale dejavnosti po doseženih poslovnih uspehih ustvarjajo komaj četrtino celotnega dohodka podjetja, ostali zaslužek pa si še vedno ustvarijo s prodajo kaolina. Prodaja papirnicam pa še vedno prinese vsaj polovico teh treh četrtin celotnega dohodka. Tako je izkop kaolina za papirnice ne samo po obsegu proizvodnje, pač pa tudi po gospodarskem učinku še vedno najpomembnejša dejavnost rudnika.

Do nedavnega so bile cene kaolina za papirnice tako nizke, da niso pokrivala niti stroškov proizvodnje. Pri tem pa kakovost kaolina, spričo ne preveč ustreznih tehnoloških naprav (sušilnice) ni bila najboljša. Izgubo so pokrivali z izkupičkom prodaje dražjega pleskarskega kaolina. Vendar so neustrezne cene pobrale precejšen del zaslužka, tako da podjetje ob 21 milijonih celotnega dohodka v lanskem letu ni tako rekoč ustvaril nikakršne pomembnejše akumulacije. Z drugimi besedami, rudnik kaolina sam ni sposoben modernizirati rudniških in sušilnih naprav. Modernizacija pa bi bila nujno potrebna za povečanje kakovosti izdelkov, kajti prav gotovo je eden od vzrokov za vedno manjši odkup papirniškega kaolina prav njegova ne povsem ustrezna kakovost.

Preusmeritev rudnika kaolina v denimo, proizvodnjo kaolina za druge namene je seveda v oblakih, ker so zato potrebna velika sredstva, poleg tega pa tudi trg ni sposoben, ob velikem uvozu, sprejemati tolikšnih količin (celotna proizvodnja kaolina v Črni je danes okrog 25 tisoč ton).

„Rudnik ni bil nikoli doslej v izgubi,“ nam je povedal komercialni direktor JANEZ BRIŠNIK. „Vendar je ustvarjena akumulacija za uresničevanje razvojnih načrtov nična. Tudi nedavno tega povečane cene kaolina nam ne bodo prinesle več kot v poprečju 7,5 do 8-odstotno povečanje dohodka. To pa ni dovolj niti za izplačevanje letos dogovorjenega jamskega dodatka za rudarje. Tako smo se v podjetju dogovorili, da bomo izplačevali samo polovico jamskega dodatka, ker so naši kopači že dosedaj imeli precej višje OD od delavcev zunaj jame, poleg tega pa bomo skušali popraviti dohodke tudi nekaterim najboljšim težakim delovnim mestom zunaj jame, da bi obdržali ljudi.“

Poleg tega bo podjetje prošlo družbenopolitično skupnost, da bi ga oprostilo plačevanja nekaterih dajatev, da bi tako rudnik pokrnil z dohodka svoje poslovne stroške. Le tako bo moč v letošnjem letu poslovati brez izgube, so nam povedali v podjetju in poudarili, da jim je krajevna družbenopolitična skupnost doslej že veliko pomagala.

„Osnovna tema našega dialoga s slovenskimi papirnicami je: zvedeti ali papirnice v bodoče še nameravajo kupovati kaolin pri nas v takšnih količinah in po takšni ceni, da bo proizvodnja v bodoče še zanimiva za naše podjetje,“ je dejal UROŠ BAJŽELJ. „Če nam bodo papirnice odgovorile pozitivno, bomo začeli izdelovati razvojni sanacijski program in iskati posojilodajalce. Dejstvo namreč je, da moramo povečati kakovost našega kaolina, to pa lahko storimo le s krepko modernizacijo tehnologije pri čemer bi navsezadnje morale sodelovati tudi papirnice. To je naša osnovna dilema in to bomo razčistevali s papirnicami – ali je naš kaolin za njih zanimiv, tako glede kakovosti in cene v primerjavi s kakovostjo in cenami uvoženega kaolina.“

Če bodo papirnice postavile, denimo, pogoje, ki jih rudnik ne bi mogel sprejeti, ali pa se izrekle, da v bodočnosti ne računajo na kaolin iz Črne, bo kolektiv rudnika moral poiskati drugo delo, vsaj večji del kolektiva.

„Naš razvoj trenutno usmerjamo v proizvodnjo kalcita,“ je na koncu razgovora povedal komercialni direktor. „Vendar lahko trenutno živi od kopa kalcita le 50 naših delavcev od 270 zaposlenih. Kaj bodo delali v najhujšem primeru delavci, ki proizvajajo papirniški kaolin, se ne vemo. O tej možnosti bomo začeli razmišljati potem, ko nam bodo dale papirnice jasen odgovor. Vsekakor pa bo trajalo zapiranje proizvodnje kaolina za papirnice toliko časa, da bi v tem primeru tudi za te delavce našli delo v kakšni drugi dejavnosti.“

rb

KMETIJSKA ZADRUGA DRAVSKO POLJE

Lovrenc
na Dravskem polju

ČESTITA VSEM OBČANOM
OBČINE PTUJ
ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELI
SE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

Zavod Olge Megličeve PTUJ

ČESTITA
VSEM OBČANOM OBČINE PTUJ
ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELI
SE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

Hula hop bumerang leti nazaj

Sedem slovenskih tekstilnih podjetij, ki jih nemški sindikat obtožuje nelojalne konkurence, energično zavrnilo vse očitke in obtožbe ● Ugotovitev: nemški sindikat v lastnih analizah ugotavlja, da so cene hlačnih nogavic najbolj padle v letih od 1967 do 1970, ne ve pa, da naša podjetja v tem času v nobeni obliki niso sodelovala pri izdelavi nogavic za nemški trg

V članku „Več kot samo hula-hop kolobocija“, objavljenem v 27. številki DE z dne 14. 7. 1973, smo že pisali o protestu nemškega sindikata tekstilne in oblačilne industrije, ki je obtožil sedem tekstilnih tovarn iz Slovenije, da z nelojalno konkurenco uničujejo (nemško) proizvodnjo ženskih nogavic. Med drugim smo v tem članku zapisali, da bo svet za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri RO Sindikatu delavcev v industriji in rudarstvu poskrbel, da bi se sestali predstavniki obtoženih podjetij (Tekstilna industrija Otiški vrh, Tovarna nogavic Polzela, MTT Maribor, Metka Celje, PIK Maribor, Tekstina Ajdovščina in Tekstilna tovarna Prebold), skupaj z njimi pa še predstavniki Gospodarske zbornice SRS, Poslovnega združenja tekstilne industrije Slovenije in zveznega odbora Sindikata delavcev v industriji in rudarstvu Jugoslavije. Na tem sestanku naj bi z vseh zornih kotov preučili očitke in obtožbe nemškega sindikata, ki med drugim grozi, če ne bi naredili konec nelojalni konkurenci, da bo zahteval ukrepe za zaščito nemških proizvajalcev.

S PRSTOM POKAZALI NA PRAVE VZROKE!

Do tega sestanka je prišlo minuli ponedeljek in so se ga udeležili vsi povabljeni. Osnovna ugotovitev je, da so navedene delovne organizacije in predstavniki omenjenih družbenih in drugih dejavnikov enotni v prepričanju, da obtožena slovenska podjetja v nobenem primeru niso in tudi ne morejo biti kriva ter odgovorna za tisto, česar jih obtožuje nemški sindikat!

Dejstva pa so naslednja:

O dumping cenah bi bilo možno govoriti kvečjemu pri direktnem izvozu hlačnih nogavic iz Jugoslavije v ZRN. Ta izvoz je tako malenkosten, tako po količinah kot po vrednosti,

da jugoslovanska podjetja (omenjenih sedmih slovenskih tovarn med njimi ni!) v nobenem primeru ne morejo konkurirati tamkajšnji proizvodnji in dobaviteljem iz drugih držav, predvsem iz držav – članic EGS, ki mimogrede rečeno, kot članice EGS uživajo na nemškem trgu neprimerno večje ugodnosti, kot pa so jih deležna naša podjetja.

Če direktnega izvoza hlačnih nogavic iz Jugoslavije na nemški trg praktično ni, so torej lahko sporni samo „lohn“ posli, kot temu pravimo. Nemški sindikat trdi, da se je domača industrija nogavic znašla v težkem položaju tudi zaradi tega, ker omenjenih sedem slovenskih podjetij prepoceni konfekcionira, v nekaterih primerih pa tudi plete in

barva hula-hop nogavice za nemškega partnerja. Prava resnica je, da slovenska podjetja nimajo nobenega vpliva na ceno, po kateri njihov skupni partner, tvrdka Schulte in Dieckhoff, prodaja te nogavice na nemškem in tudi na drugih trgih. Poprečna cena storitev naših podjetij znaša 7 % prodajne cene. Teoretično bi sicer bilo možno, da bi naša podjetja zahtevala višjo ceno, zavoljo potencialne konkurence drugih držav, kjer je delovna sila še cenejša kot pri nas, take zahteve ne bi bile realne, ker bi z njimi naša podjetja lahko tudi izgubila delo, ki je zanje poslovno zanimivo in ki v bistvu predstavlja eno izmed pri nas priznanih oblik poslovno-tehničnega sodelovanja s tujimi partnerji. In če bi že naša podjetja izsilila višjo ceno, je vprašanje, koliko bi to vplivalo na končno ceno, ki jo nemški partner očitno določa glede na lastne zmožnosti in poznavanje trga.

Bolj kot vse drugo v zvezi z nizkimi cenami, s katerimi naj bi naša podjetja uničevala nemško industrijo nogavic, pa je prepričljiv naslednji podatek: cene hula-hop nogavic na splošno padajo zaradi pomenitve osnovne surovine – poliamidnih vlaken in zato, ker je prvotni modni izdelek postal blago najširše porabe. Te cene so, kot kažejo analize nemškega sindikata, najbolj padle v letih 1967 in 1968. Odtlej pa do leta 1970 je padec cen precej blažji. Značilno in zanimivo je to, da do leta 1970 jugoslovanska podjetja v nobeni obliki niso sodelovala in na noben način tudi niso izvažala hula-hop nogavic na nemški trg! Naša podjetja, ki so začela izvažati z letom 1970 in kasneje, so torej začela konkurirati na že „pokvarjenem“ trgu. Obtožbe o nelojalni konkurenci so torej ne le naslovljene na napačni naslov, temveč tudi izmišljene in nepošten!

NAMESTO ZAKLJUČKA

Vsekakor je treba dati prav nemškemu sindikatu delavcev tekstilne in oblačilne industrije, če hoče štiti domačo industrijo. Dokler to počenja na korekten način, nihče nima pravice, da bi se kakorkoli vmešaval. Stvar pa je bistveno drugačna, če blato leti po nedolžnih. Če le-ti očitke zavračajo, jim je tudi treba dati prav. Zlasti še v primeru, kot je opisan, ko bi bilo možno uporabiti tudi drugačen in bistveno osterjši besednjak, vendar so nicesar krivi in dolžni slovenski proizvajalci, ki opravljajo storitve za nemškega partnerja, vse očitke in kritiko zavrnilo na resnično dostojanstven način.

O svojih stališčih do tega problema bodo predstavniki navedenih sedmih tovarn, Poslovnega združenja tekstilne industrije Slovenije, Gospodarske zbornice SRS in sveta za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri RO Sindikatu delavcev v industriji in rudarstvu Slovenije pisмено obvestili zvezni odbor tega sindikata s prošnjo, da na ustrezen način odgovori nemškemu sindikatu in s tem zadevo zaključijo. Za lastno, torej za „domačo“ rabo pa so se odgovorni predstavniki vseh sedmih tekstilnih podjetij tudi zavezali, da bodo dosledno upoštevali vsa stališča, ki jih je do tega vprašanja pred časom zavzel svet za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri RO sindikatu delavcev v industriji in rudarstvu Slovenije, torej tudi tisto, da morajo imeti delavci, zaposleni pri „lohn“ poslih, najvišje osebne dohodke in prejeme v breme skupne porabe, ki jih je sploh možno izplačati po samoupravnem sporazumu, in drugič, da morajo biti pogoj njihovega dela najmanj enaki tistim, kot so v podjetjih, kjer ne opravljajo storitev za inozemske naročnike. M. G.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Prosim, da mi odgovorite na vprašanje, koliko dni letnega dopusta je izbral delavec, ki je nastopil dopust s ponedeljkom in se vrne na delo naslednji ponedeljek. Ali je v tem primeru izbral pet delovnih dni dopusta ali šest, pač zavoljo tega, ker je bila sobota v tistem tednu, ko je bil na dopustu, prosta in podjetje ni delalo.

T. L. – IDRIJA

ODGOVOR:

Ker je po zakonu sobota delovni dan in je v tednu le en dela prost dan – praviloma je to nedelja – se v primeru, za katerega sprašujete, šteje, da je delavec izbral šest dni dopusta in ne morda le pet, kot mnogi napačno razlagajo. Prosta sobota se v smislu zakona šteje za delovni dan in se torej šteje tudi v dopust. Stališče, da sobota ni delovni dan, je zmotno, čeprav se ta dan tudi

Ustavna dopolnila v slovenskem gozdarstvu

Tako na primer članek trdi, da „ustanovitev ali organizacija TOZD ne sme prizadeti pravice delovnih ljudi v drugih delih delovne organizacije niti ne smejo biti prizadeti interesi in pravice podjetja kot celote.“ To trditev lahko označimo kot polovično resnico. XXI. ustavno dopolnilo namreč pravi: „Z organiziranjem TOZD v sestavi delovne organizacije ali z njeno izločitvijo iz sestava delovne organizacije, se ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih omenjene organizacije niti interesi in pravice te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi, in ne enostransko spreminjati medsebojne obveznosti.“ Ustavni amandmaji torej nikakor ne branijo vse interesov in doseženih pravic drugih delov delovne organizacije, denimo, če gre za interese teh delov ali celote, da se naprej izkoriščajo delovne rezultate enega dela organizacije in žive tako na njihov račun. Kršene ne smejo biti torej le pravice, in interesi, ki izvirajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi.

In dalje: članek pravi: „Ustavna dopolnila izhajajo iz načela, da je organiziranje TOZD pravica delavcev. To pomeni, da naj se delovna skupnost podjetja sama odloči, ali bo organizirala TOZD ali ne.“ Prvi odstavek je še v skladu z ustavnimi načeli (osnutek nove ustave celo določa, da je ustanavljanje TOZD ne samo pravica, temveč tudi dolžnost delavcev v združenem delu).

Drugi stavek pa je zapisan precej samovoljno. XXI. ustavno dopolnilo namreč pravi glede organiziranja TOZD takole: „Vsak del delovne organizacije, ki pomeni delovno celoto, v kateri se uspeh skupnega dela delavcev lahko potrdi kot vrednost na trgu ali v delovni organizaciji in je lahko na tej podlagi samostojno izražen, imajo delavci pravico organizirati kot TOZD.“ Če je torej zadoščeno zahtevi po delovni celoti in merjenju vrednosti uspeha delovne celote, imajo delavci pravico, da se organizirajo v TOZD. Če pa bi obveljalo načelo, kot je zapisano v drugem stavku članka, bi to pomenilo glasovanje vseh o enem delu delovne organizacije, ki lahko izpolnjuje pogoje, da lahko ustanovi TOZD. To bi pomenilo torej referendum o tem, ali naj v nekem podjetju bodo TOZD ali ne. Menimo, da to ni v skladu z načeli ustavnih dopolnil.

V omenjenem gradivu je tudi jasno izražena težnja po nespremenljivosti sedanje organizacije gozdarstva. To seveda obenem pomeni organiziranje TOZD na temeljih sedanjih gozdnih območij oziroma sedanjih gozdnih gospodarstev. Vzrokov zato je več in nekateri so na pogled tudi povsem logični kot denimo naslednji:

- da je sedanja organizacija tehnično optimalna,
- da so velike objektivne razlike med obrati in območji zlasti glede višine sredstev za razširjeno biološko reprodukcijo itd.

S stališča ustavnih dopolnil, ki govore o organiziranju TOZD, je takim trditvam mogoče oporekati. Dovolj tehten argument je že ugotovitev samih gozdarjev, ki pravijo, da so številne funkcije upravljanja v pristojnosti osrednjih samoupravnih organov, vendar pa so premočne težnje po centralnem odločanju tudi o tistih zadevah, ki nimajo z zavarovanjem splošnega družbenega interesa in enotnosti območja nič skupnega. Koncentracija odločanja in moči je v gozdarstvu torej v posameznih centrih, s tem pa odtujena delavcem, ki žive bolj ali manj v medznem odnosu, saj ne odločajo o delu in rezultatih svojega dela. To potrjuje tudi pregled nekaterih statutih gozdnih gospodarstev, ki kaže, da so pristojnosti svetov delovnih enot v glavnem le posvetovalna in informativna značaja ter da le redko o čem odločajo. Če je to nesporno dejstvo, pomeni, da so o vseh družbeno-ekonomskih odnosih odločali le centralni delavski sveti na osnovi predlogov uprav podjetij.

Trdimo, da so že to dovolj tehtni argumenti za samoupravno reorganizacijo gozdarstva. Glede drugih argumentov, ki zagovarjajo „območne“ TOZD, pa bi rekli še naslednje: dopolnila nikjer ne pravijo, da morajo biti TOZD organizirane tako, da bo pri tem ohranjena optimalna tehnična, tehnološka itd. organizacija, pač pa pravijo, da morajo biti organizirane tako, da bo delavcem zagotovljena kot njihova neodtujiva pravica, da na podlagi svojega dela pridobivajo dohodek ter upravljajo z zadevanimi sredstvi družbene reprodukcije, odločajo o razporejanju dohodka itd. V vsakodnevni praksi pa, žal, zasledimo veliko primerov, da se je dohodek, ki so ga delavci pridobili v optimalno organiziranih podjetjih, ne samoupravno in „neoptimalno“ odvil, včasih na precej čudne načine. Delavci z razpolaganjem dohodka ter z neposrednim samoupravnim odločanjem o njegovih raporeditvi, združenju itd. lahko v procesu družbene reprodukcije dosežajo optimalnejše končne rezultate gospodarjenja, kot pa bi jih lahko dala le optimalna organizacija poslovanja. (Konec prihodnjic) MARJAN ŽUPAN

VOLAN LJUBLJANA, Kersnikova 6

VAM NUDI

- osebna vozila »ŠKODA« po zelo ugodnih cenah in vozila znamke »SUNBEAM« z deviznim plačanjem,
- vse vrste prikolic, kiper prikolic in polprikolic različne nosilnosti,
- prokolice za osebna in terenska vozila, za prevoz karamboliranih vozil,
- vse vrste tovornih vozil, klasičnih in kiper, različne tonaže domače proizvodnje in iz uvoza,
- traktorje in druge kmetijske stroje,
- gradbeno mehanizacijo različne vrste,
- dostavna vozila znamke VW z enojno in dvojno kabino in kombibuse.

Ko nas boste obiskali, boste zadovoljni.
Za vse informacije posimo, da se obrnete na telefon št. 061 — h. c. 310-361 int. 04, a za osebna vozila int. 05.

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Podobe iz Baden-Württemberga

elektronskem omrežju itd. Iz navdušene razlage rutiniranega vožnja nas zasuje plaz podatkov. S posebnim ponosom nam razkaže vzorno urejen oddelek za uk vajencev, kjer se seznanjajo z najosnovnejšimi ročnimi spretnostmi. Ob stiskalnicah se zaverovano ukvarja z delom skupina ble-dih, dolgasih fantov, nad njimi pa je z velikimi črkami zapisano geslo: „DAS BESTE ODER NICHTS“ (najboljše ali nič).

DRUGA PODOBA

Nedaleč od tovarne v Sindelfingenu – morda 20 minut hoda – stoji popolnoma na samem sredi široke planjave naselje za tuje delavce, ki ga je zgradil ta mogočni koncern, saj zaposluje samo v Sindelfingenu več kot 30.000 ljudi. Ob naselju parkirajo s številnimi že hudo postaranimi avtomobili, na nogometnem igrišču nekaj delavcev brca žogo. To je pa tudi vse življenje, ki ga je moč videti na prvi pogled. Ogledamo si stanovanjske bloke, ki nam jih predstavniki tovarne ponosno razkazujejo. Očitno pričakujejo, da se bomo na moč čudili tej veliki skrbi, ki jo izkazujejo delavcem iz drugih dežel, brez katerih bi tovarna skoraj ne mogla poslovati, kot so nam sami dejali. Toda izrazov začudenja naši spremljevalci vsaj tokrat ne doživijo. V domovih ni enoposteljnih sob – pravijo, da zato, ker so delavci raje v družbi. Naselje je blizu tovarne, na samem – zaradi tega, ker je to velika prednost zavoljo prevoznih stroškov pa tudi dalj časa lahko zjutraj spijo. To so argumenti na trilih nogah, ki nas ne morejo prepričati, da ne gre za nič drugega kot za geto sužnjev 20. stoletja. Pa še to: stranišča so opremljena z

zvitki toaletnega papirja, na katerih je slovita Mercedesova zvezda in napis Daimler Benz AG. Torej nikoli ne pozabi, kdo ti reže kruh.

TRETJA PODOBA

Po dolgi vožnji čez Schwarzwald prispemo na jug 9-milijonskega Baden-Wuerttemberga, na Bodensko jezero, v Konstanz ali Konstanco. Obide nas nekoliko poduhovljeno vzdušje, saj gre za znan zgodovinski kraj, kjer so po slovitim konstanskem koncilu v letih 1417–18 sežgali na grmadi heretika Jana Husa. Ob mestu se razliva veliko Bodensko jezero, ki zaradi zastrupljene vode uničuje turizem pa tudi živa bitja v njem. Najbolj značilna ilustracija tega stanja so številni napisi ob hotelih in pensionih „Zimmer frei“ – in to v mesecu juliju, sredi sezone! Turizem in gostinstvo sta tu ena od vodilnih panog gospodarstva. Tudi tu dela veliko naših ljudi. Na razgovoru v uradu za delo naletimo na enega od vodilnih uradnikov, ki zelo hvali naše ljudi, v isti sapi pa nam zatrjuje, kako mu je težko razumeti, zakaj se pripadniki posameznih jugoslovanskih plemen ne morejo med seboj razumeti. Možakar se očitno ne zaveda, da bi bilo koristno ob tolikšnem številu delavcev iz neke dežele, vzeti v roke sloviti Brock-haus in se poudčiti o mnogonacionalni deželi, kot je Jugoslavija, in skušati vsaj razumeti pojem naroda.

Zares, prav je imel nemški sindikalni funkcionar, ki je dejal, da gre za sistem, ki popolnoma izloča človeka, toda izloča tudi nemškega človeka, kljub balzamu visokega standarda. In ni nepomembno, da se tega zavedajo tudi nekateri Nemci. A. Š.

Za štiri milijone delavcev gre

Proglas francoske komunistične partije za demokratsko rešitev problemov imigracije

Sredi minulega meseca je politbiro KPF objavil sporočilo pod naslovom „Za demokratsko rešitev problema imigracije“. V proglasu politbiro ugotavlja, da so 4 milijoni delavcev, ki delajo v Franciji, pomemben del francoskega delavskega razreda in da so njihove zahteve za boljše in enakopravnejše življenje povsem upravičene. Delovna sila iz tujih dežel je Franciji nujno potrebna, toda rezultati dela tujih delavcev izginevajo v žepih velikih monopolov. Ti monopolisti so zlasti v letih 1958–59 umetno spodbujali priliv tuje delovne sile v Francijo, da bi jo izkoristili kot sredstvo pritiska na francoske delavce, ki so v tem obdobju vztrajno zahtevali povečanje plač in izboljšanje delovnih razmer.

Danes jih od 4 milijonov tujih delavcev v Franciji dela 2 milijona in pol v najbolj zahtevnih panogah, kot so avtomobilska industrija, metalurgija, gradbeništvo in kemična industrija, kakih 73 % tujih delavcev v Franciji dela na tekočih trakovih. Oblast ter delodajalci jim vztrajno zavirajo njihove sindikalne in demokratske svoboščine. Ko je prišlo do upada povpraševanja po delovni sili, so delodajalci in oblast uvedli kontrolo in selekcije v zaposlovanju tujih delavcev, kar so skušali olepšati z utemeljitvijo, češ da gre za izboljšanje položaja tujih delavcev. Toda v resnici ni šlo za nič drugega kot za prilagoditev trga delovne sile intere-

som velikih monopolov. KPF in vodilni sindikat CGT so na te ukrepe takoj reagirali in med drugim je parlamentarna skupina komunističnih poslancev predlagala osnutek novega zakona o demokratskem in socialnem statusu delavcev iz tujine, v katerem so spojili internacionalistična načela in nacionalne interese.

KPF v svojem sporočilu navaja akcijo za izboljšanje položaja tujih delavcev in poudarja, da je dolžnost partijskih organizacij, da čimveč razpravljajo s priseljenimi delavci ter jim razlagajo smisel in vsebino demokratskega statusa, ki bi ga morali uživati.

INFLACIJA NA POHODU

Visoka stopnja inflacije, posebno še v Evropi, je glavna točka dnevnega reda na sestanku svetov ministrov organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Po podatkih sekretariata te organizacije so potrošniške cene v vseh državah članicah OECD v zadnjih 12 mesecih, to je od aprila 1972 do aprila 1973, porastle za 6,6 %.

V evropskih državah, članicah OECD, so cene narastle za 8 %, medtem ko so leta 1972 narastle le za 6,6 %, leta 1971 pa za 6,7 %. Največjo rast cen so zabeležili na Islandu – 16,6 %, sledijo pa Turčija z 12,2 %, Irska z 10 %, Španija z 9,7 %, Italija z 9,6 %, Japonska z 9,4 %, Velika Britanija z 9,2 %, Portugalska 9,1 % in Švica z 8,4 %. ZDA so na koncu liste, saj je rast potrošniških cen bila le 5,1 %.

Za tople poletne dni je Modna hiša pripravila vrsto elegantnih oblek in kompletov, ki bodo prijetno in modno osvežili vsako še tako zahtevno garderobo. Tudi za žene z ne več vitko postavjo v Modni hiši niso pozabili, saj je izbira oblačil za močnejše postave res pestra in bosta mati in hči zlahka našli sebi primeren model. Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

Na pot proti vrhu

Na poti proti vrhu

100 delavcev, kolikor jih zaposluje nova Iskra tovarna, vsa vrata izločeno proizvajajo v vrednosti 400 milijonov dinarjev

Z dograditvijo in začetkom rednega obratovanja v tovarni avtomatskih telefonskih central na Laborah pri Kranju – otvoritev je bila združena s praznovanjem tridesetletnice ustanovitve Prešernove brigade in s praznikom občine Kranj – sta združeno podjetje ISKRA in njena industrija elektromehanskih ter telekomunikacijskih naprav in elementov dosegli delovno zmago, katere pomena se v tem trenutku komajda lahko zavedamo.

Naj našo trditev pojasnimo!

Se zdaleč ne gre samo za to, da je Iskra z novozgrajeno tovarno ustvarila pogoje, da bo lahko izdelovala telefonske centrale, od katerih je neposredno odvisen potek in tempo uredničevanja generalnega programa modernizacije JPTT. Povedati namreč moramo, da je ISKRA v zadnjih letih močno povečevala obseg proizvodnje telefonskih naprav, da pa so bile njene zmogljivosti zdaleč premajhne, da bi z njimi zadovoljevala vsaj minimalne potrebe. Analize trga kažejo, da bodo potrebe po teh napravah v prihodnjih letih narasčale še hitreje, kot pa so doslej. Razvojni program JPTT, denimo, predvideva, da se bo število telefonskih priključkov v naši državi v naslednjih petnajstih letih povečalo za petkrat. Tudi pri tako intenzivnem razvoju pa bo – spet zanimiv podatek za primerjavo – Jugoslavija bo na področju telefonije v letu 1985 dosegla šele tisto stopnjo razvitosti, ki jo je Evropa poznala že v letu 1968!

ALARMNI ZVONEC

Silovit razvoj tehnike, še posebej elektronike, pa je ob vseh

teh in še nekaterih drugih spoznanjih za Iskra pomenil alarmni zvonec. Opozarjal je na to, da mora Iskra, če želi ostati vodilni proizvajalec svoje stroke v državi, nenehno povečevati obseg, izbor in kvaliteto proizvodov. Hkrati pa je tudi opozarjal, da je povečano proizvodno treba dosežati ob vsesplošni modernizaciji tehnološko-proizvodnega procesa, uvajanju najnovejših spoznanj tehnike in znanosti v prakso. Skladno s takšnimi ugotovitvami je Iskra tudi oblikovala svojo razvojno politiko in že oktobra 1970 med drugim sklenila pogodbo o nakupu licence in know-howa za najosobnejši, z elektronskimi računalniki krmiljeni telefonski sistem Metaconta 10 C, ki predstavlja zadnjo generacijo tovrstnih naprav.

Ko se je Iskra odločala o nakupu te licence, so bile elektronske telefonske centrale dejansko šele laboratorijsko preizkušene, ne pa – razen ene same, ki je obratovala – tudi praktično preverjene v praksi. Zato je razumljivo, da so konkurenčna podjetja močno protestirala, ker je Iskra na med-

narodni licitaciji za dobavo 13 tranzitnih central – licitacijo je razpisala Skupnost JPTT – kljub vsemu zmagala kot najugodnejši ponudnik in si je s tem pridobila posel v vrednosti 640 milijonov dinarjev.

Kasnejši razvoj je pokazal, da sta Iskra in JPTT ravnala prav. Iskra zato, ker je kupila dejansko najosobnejšo dosegljivo licenco, JPTT pa zato, ker se proizvodnja elektronskih central po svetu vse bolj širi in je torej JPTT za svoje potrebe dejansko kupila telefonske centrale bodočnosti. To pa pomeni, da bo nadaljnjo modernizacijo in razširjanje omrežja možno izvajati z manjšimi stroški, saj bo šlo le za dopolnjevanje že obstoječega sistema, ne pa za izgrajevanje in osnove bolj zmogljivega in tudi v ostalih tehničnih pogledih kvalitetnejšega telekomunikacijskega sistema.

PRODAJA ZNANJA IN NE LE FIZIČNEGA DELA

Da bi Iskra tudi dejansko zmogla do roka izpolniti pogodbene obveznosti, je morala

zgraditi nove proizvodne prostore, kupiti opremo in usposobiti kadre, kajti gre za tehnologijo, ki je tudi v svetu in ne le pri nas popolnoma nova. Zato se je Iskra odločila zgraditi novo tovarno na Laborah. Hkrati pa je v duhu ustavnih dopolnil izpeljala tudi reorganizacijo znotraj obstoječe tovarne elektromehanskih in telekomunikacijskih naprav, matične tovarne, iz katere je izšla današnja „vesoljna“ Iskra in obenem tovarna, ki je med vsemi 21 organizacijami združenega dela v sestavi ZP Iskra Kranj še danes največja in najmočnejša. Tako je iz kranjske tovarne – imenovali so jo kar Iskra „Elektromehnika“ – nastala industrija elektromehanskih in telekomunikacijskih naprav ter elementov, ki od prejšnje sobote dalje vključuje tudi novo tovarno na Laborah. V njej montirajo tako avtomatske telefonske centrale klasičnega tipa kot elektronske centrale, proizvajajo pa le hermetično zaprte kontaktne in tiskane vezja, ki se uporabljajo v elektronskih centralah. Vse druge sestavne dele pa Iskra „Elektromehnika“ proizvaja v tovarni telefon-

skih aparatov in elementov, kakor se po novem imenuje matična tovarna, oziroma jih dobavlja iz drugih tovarn v sestavi ZP Iskra Kranj, pri licenčnem partnerju Bell Telephone iz Belgije ter še pri nekaterih drugih dobaviteljih.

Nova tovarna na Laborah razpolaga s 17.000 kvadratnimi metri koristne površine in je bila zgrajena v 14 mesecih. Tako hitra gradnja med drugim kaže, da je s pomočjo dobrih projektantov, gradbenih in montažnih podjetij, vsa dela pa so opravile naše delovne organizacije, možno zgraditi sodobno proizvodno poslopje v rekordnem času. Stroški gradnje so znašali 320 milijonov dinarjev in sta jih skupno nosila Iskra in njen licenčni partner. Skoraj tretjino teh sredstev bo Iskra uporabljala kot obratna sredstva.

Po vsem tem, kar smo že zapisali, je treba opozoriti še na en podatek. Gre za to, da bo v novi tovarni zaposlenih 750 ljudi, od tega dve tretjini kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, ki bodo že v prvem obdobju ustvarjali letno proizvodnjo v vrednosti 400 mili-

jonov dinarjev. Ekipa 25 inženirjev Iskre se je za novo proizvodnjo kar dve leti usposabljala v tovarni belgijskega licenčnega partnerja. Tam je sicer bila, na krajši ali daljši praksi, kar polovica sedanjega kolektiva. Vse to pomeni, da je Iskra pri gradnji nove tovarne že na samem začetku vso pozornost posvečala tudi usposabljanju kadrov, ki naj bi kasneje v njej delali in s svojim znanjem prispevali k najhitrejšemu aktiviranju vloženih investicij. Ker pa je Iskra že na samem začetku za novo proizvodnjo kupila tudi licenco za danes najosobnejšo proizvodnjo, torej gre za to, da je Iskra z novo tovarno na Laborah napravila tudi velikanski tehnični in tehnološki skok, ki ji ne omogoča samo proizvodnje najzahtevnejših elektronskih naprav, s katerimi se uvršča v sam vrh tovrstne evropske in svetovne proizvodnje, temveč je hkrati močno izboljšala kvalifikacijsko strukturo zaposlenih v eni svojih tovarn in s tem pripomogla k bistveno večji udeležbi znanja in vrednosti proizvodov. Prodajala bo torej znanje in ne le fizično delo svojih delavcev. E. P.

... v jugoslovanskih sindikatih

BOSNA IN HERCEGOVINA

ŠE NAJDLJE V SARAJEVU

Komisija za standard konference Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine je na zadnji seji med drugim razpravljala tudi o akciji za gradnjo delavskih stanovanj. Ugotavljali so, da v večini občin še niso sprejeli programov za reševanje stanovanjskih problemov delavcev. Še največ so storili v Sarajevu. Po predlogu samoupravnega sporazuma naj bi znašala najnižja stopnja izločanja sredstev za stanovanjsko gradnjo 6 % od bruto osebnih dohodkov. Od celotnih sredstev naj bi v organizacijah združenega dela za gradnjo, nakup in kreditiranje stanovanj za delavce uporabili 50 %, za združevanje in oročanje sredstev za solidarnostno stanovanjsko gradnjo pa bi uporabili 30 % zbranih sredstev. V naslednjih petih letih bi tako v Sarajevu zgradili blizu 20 tisoč novih stanovanj, pri čemer bodo iz solidarnostnega sklada zgradili kakih 5000 stanovanj za delavce.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST

obveščala, da je izšla

knjiga dr. Bogdana Kavčiča:

SODOBNI SOCIOLOŠKI PROBLEMI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJIH

Interesenti lahko knjigo še vedno naroče po prodajni ceni 65 dinarjev za izvod pri upravi ČZP DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

TE DNI SO REKLI

Predsednik CK ZKS FRANCE POPIT na otvoritvi tovarne telekomunikacij na 1. borah pri Kranju:

Vedno bolj postaja jasno – če bomo hoteli naprej – da se bodo morali organizirati komunisti v zbornici in izvršnem svetu in skupno s komunisti v organizacijah združenega dela zasnovati smeri integracij, jih voditi in usmerjati. Potrebno je zaostriti odgovornost vodilnih ljudi v delovnih organizacijah za nastajanje temeljnih organizacij združenega dela in integracij.

Tisti, ki niso pripravljani ali nočejo realizirati dogovorjene politike, ne morejo biti na vodilnih mestih. Sedanji čas revolucijamih družbenih sprememb in tehnične revolucije zahteva na vodilnih mestih proizvodnji in gospodarstvu strokovnjake, ki so hkrati politiki. Ne more biti na vodilnem položaju apolitičen strokovnjak in obratno. Tako formirane ljudi bomo seveda težko našli čez noč. To je možno doseči s političnim vplivom in dodatno izobrazbo že zaposlenih kadrov in z izpopolnjevanjem sistema. Šolanja in formiranja takih kadrov na univerzi in v znanstvenih institutih. Odkrito moram tu povedati, da ne bomo trpeli ljudi, ki s svojimi stališči zavirajo hitrejši gospodarski razvoj, povečanje produktivnosti dela, ekonomičnejše gospodarjenje, ki ne težijo k najmodernejšim tehnologijam, ki so proti specializaciji in povezovanju družbenega dela, združevanju sredstev, ki so proti integracijam.

Predsednik sveta Zveze sindikatov Srbije DUŠAN BOGDANOV-SENKO za „RAD“:

Naš sistem planiranja je še vedno le globalno zasledovanje gibanja osnovnih trendov in to brez tesne povezave med nosilci razširjene reprodukcije in globalnim planiranjem. Nimanje izoblikovanega mehanizma, ki bi nam omogočal križno planiranje in nujno povezovanje baze z globalnimi gibanji družbenega in gospodarskega razvoja. Z dovoljo tega je nujno, da od časa do časa opravljamo potrebne korekcije, da bi se tako izognili disproporcijam v razvoju. Celotno kapitalistične države imajo preciznejši sistem za sprejemanje razvojnih programov, zanje je značilna večja družbena disciplina, pri čemer ne rušijo privatne lastnine kot osnove njihovega družbenega sistema.

Prav dovoljo tega, ker nimanje takšnega mehanizma, pri nas planiranje pomeni predvsem regionalno načrtovanje razvoja. To kar potrebujemo, pa je integralno zasledovanje razvoja. Zdal se praktično dogaja to, da politični vrhovi posameznih področij planirajo svoj razvoj, ko pa so predvidevanja uzakonjena v planu, se teža zagotovitvo usklajevanje interesov.

Posledice takšnih razmer so očitne: razmetavanje družbenih sredstev zavoljo neuskajenega razvoja posameznih delovnih organizacij in panog gospodarstva je tolikšno, da ga ni mogoče nadomestiti z internim varčevanjem delavcev niti z omejevanjem rasti osebnih dohodkov.

Član ZIS MOMČILO CE MOVIC za „Borbo“:

Zvezni izvršni svet je že zadobil Narodno banko Jugoslavije, da čimprej pripravi konkreten predlog, kako pretežni del srednjeročnih in dolgoročnih kreditov odstopiti v trajno uporabo gospodarstvu in drugim neposrednim uporabnikom. To pomeni, da gospodarstvo na ta sredstva ne bi plačevalo obresti niti jih ne bi vračalo. Po ocenah bodo znašala ta sredstva kakih 40 milijard dinarjev. S tem bi naredili konec vsem oblikam državnega kapitala na ravni federacije.

Da pa bi proces ukinjanja državnega kapitala pospešili, je potrebno v nadaljnjih razpravah in dogovorih poiskati rešitve za nekatera spoma vprašanja: na kakšen način izpolnjevati obveznosti, ki so nastale na podlagi državnega kapitala, kako prenašati ta sredstva, kako zadovoljevati bodoče skupne potrebe družbe, kar smo doslej počeli s pomočjo teh sredstev. Pravi zdaj v republikah iščejo odgovore na ta in podobna vprašanja.

Počasno nastajanje davčnega sistema

V gospodarskih krogih je čedalje bolj pogosto slišati oceno, da poteka oblikovanje novega sistema davkov in prispevkov počasi, čeprav je hkrati res, da je ta naloga tudi dokaj težavna. Ne gre namreč le za prenos obveznosti z osebnih dohodkov na dohodek TOZD in za drugačno razdelitev materialnih bremen, temveč za iskanje nove vsebine in oblik v družbeno-političnem smislu, kot je, denimo, uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja za financiranje skupnih potreb, delitev dohodka in osebnih dohodkov itd.

Uvajanje novega davčnega sistema poteka razen tega po posameznih republikah časovno dokaj neuskajeno. V vseh republikah so prišli najdlje pri vpeljavi novega načina obdavčevanja občanov in na področju prometnega davka, manj pa na področju obdavčevanja delovnih organizacij. Novi sistem financiranja splošne porabe so tako v večini republik šele začeli oblikovati. Podobna ugotovitev velja za usklajevanje stališč o novem davčnem sistemu med republikami in pokrajinami. Dokajšnja usklajenost stališč je dosežena le pri obdavčevanju in pri osnovnih sistemskih vprašanjih na področju prometnega davka, o tem, kako obdavčevati TOZD in financirati splošno in skupno porabo, pa predlogi še niso enotni. V razpravah o novih davčnih bremenih republike tudi vse premalo upoštevajo, kako bodo spremembe v davčni politiki vplivale na gospodarske odnose. Tako je že zdaj jasno, da bo povečani prometni davek po odmrznitvi osebnih dohodkov še bolj pritisnil na osebne dohodke in s tem tudi na poslovne stroške. Pristojni organi bi morali zato argumentirano odgovoriti na vprašanje, zakaj ti novi materialni pritiski na gospodarstvo. Odgovor je nujen tudi zato, ker je zvezna vlada že opozorila na nevarnost, da bi si lahko družbeno-

politične skupnosti – ob zamrznjenih osebnih dohodkih in prispevkih – poskušale zagotoviti sredstva za nezmanjšano porabo s povečanjem prometnega davka. Seznama tako imenovanih luksuznih predmetov, ki naj bi ga določila federacija, še ni, a prav tako tudi ni dogovora o zgornji meri stopnje prometnega davka. Tako se je ta davek na posamezne predmete povečal tudi do 12 odstotkov. V razmerah, ko so dohodki omejeni in ko upada povpraševanje, bi moral prometni davek spodbujati prodajo, ne pa je zaustavljati. Nič čudnega, če so zato nekatere gospodarske veje dosegle doslej le 3 do 4-odstotno stopnjo rasti, druge dejavnosti gospodarstva pa so povečale proizvodnjo za 7 in še več odstotkov.

Več kot jasno je, da je zato treba na osnovi dogovora med republikami in pokrajinami in ob nujnem usklajevanju določb v obdavčevanju občanov in TOZD ter o sistemu financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti še naprej izpopolnjevati davčni sistem, ob tem pa natančno opredeliti, katera vprašanja je nujno uskladiti in enotno reševati, pri katerih pa naj se ob njihovem razreševanju izrazijo specifičnosti, potrebe in konkretne razmere posameznih republik in pokrajin. Novi sistem naj bi v celoti začel veljati že s prihodnjim letom, zato bi kazalo s tem delom pohiti.

V Sloveniji smo sistemsko že uredili naslednja področja: obdavčevanje občanov, obdavčevanje TOZD, obdavčevanje prometa proizvodov, storitev in nepremičnin ter področje sodnih in upravnih taks. Da bi celovito uredili področje financiranja davkov in prispevkov pa bo republiška skupščina še letos sprejela tudi zakon o financiranju družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

V. B.

BOSNA IN HERCEGOVINA

PO KAKŠNI POTI?

Če bi skupni proizvod družbenega gospodarstva Bosne in Hercegovine rastle letno za 8,9 % oziroma 7,7 % na prebivalcu, stopnja rasti gospodar-

stva Jugoslavije pa znašala 8 %, bi ta republika šele 2035. leta dosegla jugoslovansko poprečje. To je bilo rečeno na republiškem posvetovanju o aktualnih problemih gospodarstva BiH v Sarajevu, ki sta ga organizirala ekonomisti in inštitut in društvo ekonomistov te republike v sodelovanju z gospodarsko zbornico. Ko je govoril o osnovnih problemih razvoja gospodarstva, je dr. Ilija Bošnjović v uvodni besedi poudaril, da se v BiH včasih pojavljajo mnjenja, da se je treba radikalno obrniti od energetike in bazične industrije in ju razvijati samo toliko, kolikor zahtevajo najožje po-

trebe. Slišati pa je tudi mnenja, po katerih naj bi sedanji tempo gradnje predelovalnih panog s časom pripeljal do prestrukturiranja industrije, s tem pa tudi do rešitve osnovnih problemov. Ne eno ne drugo stališče ni do konca realno, je dejal Bošnjović. Nemogoče je zanemarjati energetsko in bazično industrijo, ker so v teh panogah zgrajene močne zmogljivosti, res pa je, da nestabilen razvoj posebno prizadeva energetiko in bazično industrijo. Zato je potrebno z medrepubliškimi dogovori čimprej najti rešitve za razvoj energetike, bazične industrije in proizvodnjo surovin.

HRVAŠKA

Pomoč rudarjem

IS Hrvaške je sprejel predlog zakona, po katerem bo lahko kakih 900 rudarjev iz nekdanih premogovnikov na Hrvaškem pod ugodnejšimi pogoji doseglo pokojnino. Po predlogu, bodo to ugodnost lahko izkoristili rudarji Raše, Ivanca in nekaterih drugih premogovnikov, v katerih so zaradi ekonomskih razlogov prenehali kopati premog in se preusmerili v druge dejavnosti. Posebne pogoje za upokojitve bodo lahko izkoristili rudarji, ki so v jami pre-

živeli 15 do 25 let in ki se iz zdravstvenih razlogov niso mogli prekvalificirati za druga dela.

g.beltrame
TRIESTE - Corso Italia 25 - Trst

ZENSKA KONFEKCIJA - MOŠKA KONFEKCIJA
OTROŠKA KONFEKCIJA - POROČNE OBLEKE

Največja izbira konfekcije v Trstu

MAKEDONIJA
Ukinitev skladov?

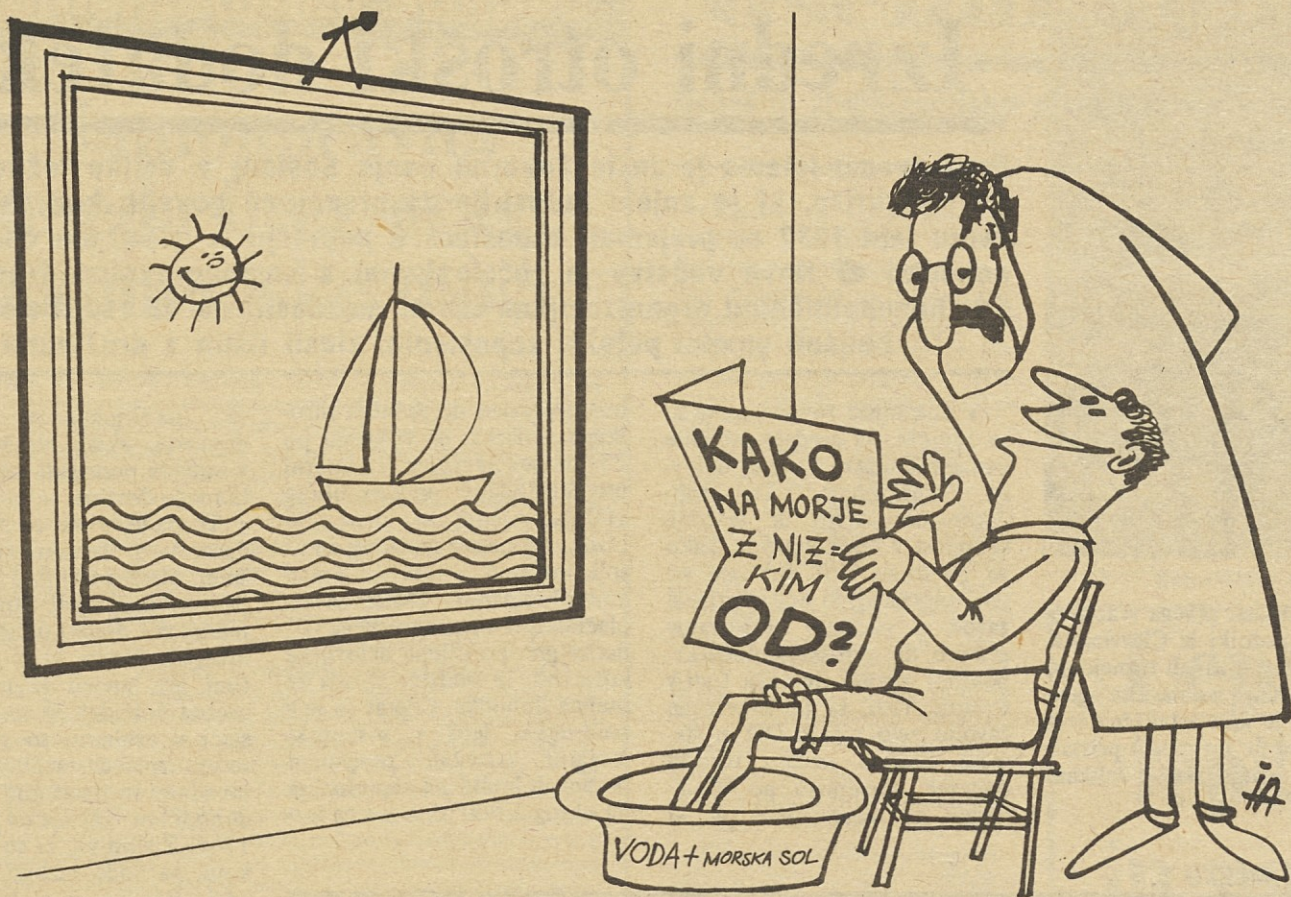
IS Makedonije predlaga ukinitev 9 republiških skladov: za znanstveno raziskovalno delo, za razvoj kulturnih dejavnosti, založniško dejavnost, kinematografijo, za stimuliranje mladih talentov, za podpiranje dejavnosti družbenih organizacij, socialno varstvo, investicije v zdravstvu in republiški sklad za vodo. Na ravni republike obstaja sedaj skupno 18 skladov. Prek republiških skladov je bilo lani izkoriščenih 514,5 milijona din, kar pomeni 87 % sredstev

republiškega proračuna. Sredstva skladov na ravni občin pa znašajo glede na sredstva občinskih proračunov kakih 40 %. V sedemindvajsetih občinah Makedonije deluje še 242 skladov, ki so namenjeni različnim potrebam družbenopolitičnih skupnosti. Republiški sekretar za finance je izjavil, da nova ustava ne predvideva republiških skladov, razen republiškega sklada za kreditiranje razvoja premalo razvitih krajev.

- Piše, da se bodo v kratkem tudi časopisi podražili!
- Še dobro, da se bodo samo podražili, lahko bi se odločili celo za intervencijski uvoz...

– Vidiš, jaz sem ta problem kar takole rešil...

Nagrajenci nagradne križanke »ASTRA«

Prejeli smo 878 rešitev nagradne križanke „ASTRA“, ki je bila objavljena v Delavski enotnosti št. 28, z dne 21. 7. 1973. Med pravnimi rešitvami smo izžrebali nagrade, ki jih prejmejo:

1. nagrado – 30 din prejme: Nino LIMBEK, Ulica A. Skoka 4, 61230 Domžale, 2. nagrado: 20 din prejme: Boris LAHARNAR, Kosovelova 6, 65220 Tolmin,

3. do 10. nagrado – 10 din prejmejo: Stanko MAZI, Volaričeva 6, 66230 Postojna, Ivanka PAJNIC, Mestni trg 7, 624220, Škofja Loka, Bojana KRMEJ, Partizanska 29/1-13, 69250 Gornja Radgona, Ernest SPANŽEV, Dobja vas 7, 62391 Prevalje, Marjetica NOSAN, Tomšičev trg 17/1, 63000 Celje, Peter ŠRAJ, 69231 BELTINCI, Ruža SLIVNJAK, Kidričeva 18, 65000 Nova Gorica, Rut PETRIČ, Celovška c. 483, 61210 Ljubljana-Sentvid.

Vsem nagrajencem bomo poslali nagrade po pošti.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ASTRA:

VODORAVNO: veleblagovnica, poslovna zgradba, LD, Longer, snet, I, SEV, Alani, Ra, stvar, Troja, KA, SKOJ, Avari, ido, ritem, ocenitev, semenar, ton, vampir, polt, tla- kar, Port, Ca, sijaj, ksi, renegacija, cent, Tatar, as, at, tolovaj, knjiga, Onek, RK, GS, oče, teror, nota, gosak, vektor, da- ritev, lori, kavtela, avto, Ba, Avon, Sora, Selo, sordina, bit, par, lot, apartma, Kelt, onanija, etos, edem, neroda, Danijel, cona, Lena, Sienit.

PODOBE NAŠEGA ČASA

– Žge, kaj?
– Ja, tu na morju! V notranjosti pa je precej oblačno in vetrovno.
– Vreme?
– Ne, mislim na cene.
– Saj so tudi tu slane.
– Res so. Toda, ker smo plačali vnaprej, nas vsaj teh deset dni ne morejo bolj odreti, če-

samoupravno dogovarjajo o novih cenah. Po tej poti so tudi naše cementarne sklenile samoupravni dogovor o novih cenah cementa s svojimi potrošniki. In še kdo. To, vidiš, samoupravno dogovarjanje o novih cenah, je bistvena kvaliteta v našem družbenem razvoju.

– A s kom se ti tiči pogovarjajo? Potrošnik sem tudi jaz, ne, pa me ni še nihče nikoli vprašal, kakšne cene naj nastavi za to ali ono stvar.

– Ta je pa dobra! Ti bi rad, da bi po hišah hodili in potrkali na vsaka vrata, kaj!? Lepa reč. Ali si lahko predstavljaš, kako bi bilo v naši ulici, če bi vsi tisti, ki

samoupravno celoto. Zato tudi ni organizacije, ki bi ne imela te dni na dnevnem redu naše gospodarske situacije. O ekonomski problematiki razpravljajo ZK, SZDL, sindikati, mladina, občinske in republiške skupščine ter njihovi izvršni organi in še kdo. Ti rečem, z gospodarsko problematiko se pri nas že leta nismo ukvarjali toliko kot letošnje poletje.

– In kakšen je rezultat?
– Ja, vsi vidijo, da ni druge rešitve, kot povečati cene.
– Kako, da ni druge rešitve!
– Če podjetja ne bi povečala cen, bi ne ustvarjala več do-

Brez oddiha in samo navzgor

prav bi nas še kako radi. A tisti, ki so ostali doma, so zdaj veliki reveži...

– Kako to misliš?
– Nisibral? Razposlali so jim obrazce za točkovanje stanovanj, skupaj s položnicami za večje davke od stanovanj, za navadne in stabilizacijske davke, različne statistične liste, kupe sveže natisnjene papirja... Nič dobrega se nam ne obeta!

– Ampak bodo šle plače gor...

– Cene tudi! Kaj misliš, da bodo mirovale?

– Cene so že šle, zakaj bi še hodile...

– Še, pa ne vse!

– Le kaj še ni šlo gor, prosim te?!

– Kruh, sladkor...

– A cement?

– Cement je že šel.

– A kako to dovoli? Zvezni izvršni svet?

– Zakaj zvezni izvršni svet? Beži, beži, le kdo ga še poslušal!

Podjetja se zdaj glede cen obračajo naravnost na naše delovno ljudstvo in se z njim iz oči v oči

zda dražjo blago, trkali po hišnih vratih? Prava godlja, dragi moj! A da bi se kaj takšnega ne zgodilo, imamo posebne organe in organizacije, ki skrbijo za zaščito našega delovnega človeka.

– Kakšne organe? Nikoli nisem še slišal zanje.

– Ja, inšpekcije, sodišča, izvršni svet, ZK, SZDL, zvezo mladine, borce, društva za zaščito okolja in še veliko drugih.

– O, to pa vem, te pa poznam! Vendar se ti organi in organizacije ne ukvarjajo z našim delovnim človekom v potrošniškem smislu, ampak bolj v socialno političnem. Sploh pravijo, da je pri nas že preveč potrošniške mentalitete, zato tu ne kaže iskati pomoči. Ne rečem: če koga držijo za vrat kakšne birokratske in managerske sile ali celo elitniške strukture, naj jih kar prosi za pomoč. Mene ne! Mene drže za vrat cene.

– Preveč poenostavljaš, dragi moj. Ni organizacije, ki bi ne imela v svojem akcijskem programu našega delovnega človeka kot neodtujljivo proizvodno in

hodka, če pa ni več dohodka, tudi ni mogoče izplačevati višjih plač. Vsi pa hočejo višje plače.

– Ampak višje plače zahtevajo ljudje zaradi višjih cen, ne?

– Že, že! Ampak višjih plač spet ni mogoče izplačevati, če se ne določi višjih cen.

– A tako gre ta reč: najprej poskočijo plače, potem pa cene, ne?

– Ne, najprej cene, potem pa plače!

– Kaj je bilo letos: najprej plače ali cene?

– Letos so šle gor najprej cene, potem pa plače.

– A kako bo jeseni?

– Najprej plače, potem pa spet cene.

– A drugo leto?

– Spet najprej cene, potem pa še plače.

– In kar naprej tako?

– Ja, kar naprej tako, dokler bo pač šlo. A šlo je ves čas prve, druge in tretje reforme, kot gre tudi zdaj, v času stabilizacije. Šlo je brez oddiha in samo navzgor.

VINKO BLATNIK

PORTRETI IN SREČANJA

Gorazd Pečaver

Franci Mihelič

Bobnar in harmonikar za pultom

Ko sem si ogledovala novo Metalkino trgovino, je pritegnil mojo pozornost glas harmonike, ki se je razlegal po nadstropju. Zgrabila me je radovednost in želja, da odkrijem tistega, ki tako hrabro razteguje meh sredi trgovine in dopoldneva. Fant s harmoniko na oddelku z glasbilo je bil FRANCI MIHELIC. Francijev hobby je igranje v narodno-zabavnem ansamblu, sicer pa je izučen trgovec. Za vsako stvar je potrebna reklama – tudi za glasbilo: S kolegom GORAZDOM PEČAVERJEM, ki je – mimogrede povedano – bobnar pri ansamblu Unioni, sicer pa tudi trgovec, sta včasih prodajala vijake v „stari“ Metalki.

„Kako pa sta zadovoljna sedaj, ko sta hobby in poklic tako tesno združila?“

„O, seveda sva zadovoljna!“ se je na široko posmehal Gorazd in tudi Franci ni ostal ravnodušen. „Saj to se ne pripeti vsakomur, da bi imel takšno srečo!“

„Ko so bili naši v dilemi ali bi odprli oddelek z glasbilo ali ne, so me vprašali za svet,“ je še ponosno pristavil. „Rekel sem, da bi bilo kar donosno, če bi to storili. In so ga res. Midva s Francijem sva tako prišla „na svoje“.“

„Torej sta samo vidva tu in se menjavata. Kako pa, kadar ima kdo od vaju snemanje ali nastop?“

„To ni problem. Je stvar dogovora in pač eden od naju takrat dela še namesto drugega.“

„Veliko snemate na radiu, Franci. Kaj se za vas bolj splača – finančno seveda – biti tu vse dopoldne ali dve uri snemati?“ sem bila radovedna. Pa je bil odgovor skoraj odveč. Izrazil na njegovem obrazu je povedal vse. „Najprej služba, potem hobby,“ je odvrnil.

Malo sem si ogledala razstavljenе instrumente. Vsi so bili made in vzhod, Zagreb ali Mengeš. Drugega nič.

„Od kod pa ste nabavili instrumente za vaš ansambel, Gorazd?“ sem provokativno vprašala.

„Ja, za snemanje in nastope pa potrebujemo kvalitetnejše instrumente. Kupili smo jih v...“ se je malo zagovoril. Pa se je takoj popravil, ko je razumel ost mojega vprašanja.

„Seveda so težave v naši trgovini z nabavo. To je povsod v začetku. Toda kje pa so brez njih, vas vprašam?“

Še en posnetek in vrnila sta se spet za pult, saj je imel Gorazd še pol ure do konca, Francijev delovni čas pa se je šele začel.

TINA

MONTAŽNO PODJETJE ELEKTROKOVINAR PTUJ
ZADRUŽNI TRG 8, TELEF. ŠT. 77050, 77057
TELEGR. EKO PTUJ, POŠTNI PREDAL ŠT. 17

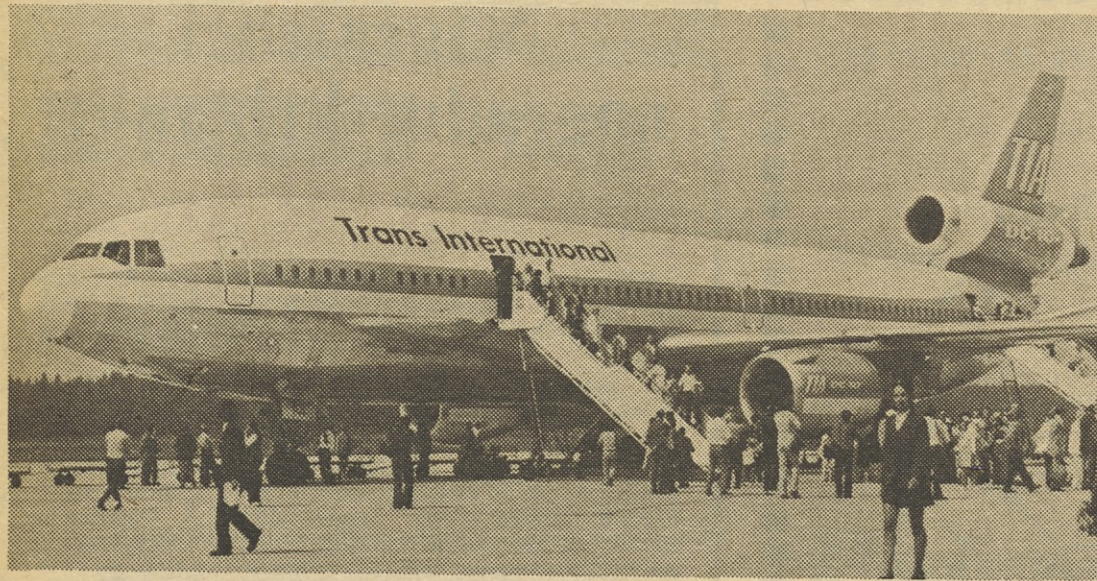
ČESTITA VSEM OBČANOM ZA PRAZNIK OBČINE PTUJ
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

GRADBENO PODJETJE „Drava“ PTUJ, OSOJNIKOVA 3

ČESTITA VSEM OBČANOM ZA PRAZNIK OBČINE PTUJ
IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

Dogodek, ki je vzbudil veliko pozornost med našo javnostjo ta teden, je pristanek prvega zračnega velikana na letališču Brnik. Letalo DC-10 je v ponedeljek priletelo s 350 potniki iz Clevelanda. Večinoma so bili med njimi naši izseljenci, pa tudi drugi ameriški turisti, ki so od tod začeli turnejo po Evropi. Razen uspešnega aranžmaja ljubljanskega „KOMPASA“, ki je v sodelovanju z ameriško agencijo „COLLANDER“ pripravil prihod turistov, pa je pomembno tudi to, da si je naše letališče s tem uspešnim pristankom odprlo vrata v svet zračnih gigantov. Morda še nekaj časa ne bo mogel pristati zaradi teže in dolžine največji jumbo jet B-747-230-B, vendar pa bodo nekaj manjši zračni velikani sčasoma postali vsakdanjost, tako kot smo se že navadili na DC-9. — JANEZ PIPAN

POSEBNA SKRB IZOBRAŽEVANJU IZ VARSTVA PRI DELU V CELJSKEM MERXU

Vodje enot – vzor drugim

Celjski trgovci so si docela na jasnem, da izobraževanje in usposabljanje iz varstva pri delu vključuje zaposlene hkrati tudi v proizvodne procese in v procese družbenega delovanja

GLEDALIŠKI LJUBITELJI NA VALU 202

Festival naj bo srečanje in ne tekmovanje

Polovico julija je trajal v Trebinju festival gledaliških amaterskih skupin Jugoslavije. Slovenski predstavniki na tem srečanju je bilo gledališče Toneta Čufarja z Jesenic, ki pa ni nastopilo v uradni tekmovalni konkurenci, ker se združenje gledaliških skupin Slovenije ne strinja s tekmovalnim značajem vsejugoslovanskega srečanja gledaliških amaterjev. Zato seveda nagrade ni bilo, bilo pa je zato dovolj ugodnih kritik. Po vrnitvi smo se o festivalu pogovarjali z vodjem gledališča in režiserjem SNAHE, s katero so Jeseničani nastopili v Trebinju, BOJANOM ČEBULJEM.

„Vsak nastop pred tujim občinstvom in še posebej na festivalu, kjer ti je naložena dolžnost, da zastopaš gledališke amaterje iz Slovenije, je odgovorna in nelahka naloga,“ je začel Bojan Čebulj. „Moram priznati, da so nam to nalogo v veliki meri olajšali gostitelji, ki so nas sprejeli zares prijateljsko in prisrčno. Seveda pa je na predstavi predstavljal poseben problem jezik, ki mu občinstvo ob še taki naklonjenosti in pozornosti ni moglo slediti in so bili seveda stiki z občinstvom med predstavo marsikdaj onemogočeni ali pa vsaj zabrisani. Nemara je prav to dejstvo vplivalo na igralce, da niso imeli komu razdati vsega tistega, kar je kasneje obveljalo kot edina kritična pripomba o predstavi, da je predstavi namreč manjkalo amaterskega žara.“

„Ali je bilo na srečanju kaj polemike zaradi tega, ker v skladu z mnenjem ZGSS niste hoteli nastopiti v tekmovalni konkurenci?“

„To stališče je bilo v razgovorih po predstavi – in prepričan sem tudi v nadaljnjih dneh festivala – osrednja tema in predmet žolčnih razprav in izjav. Moram pa reči, da je naše stališče naletelo pri dobri večini uradnih in neuradnih spremljevalcev festivala če že ne na soglasnost, pa vsaj na polno upoštevanje. ZGSS Slovenije namreč izhaja iz stališča, da amaterji v Jugoslaviji delujejo v tako različnih razmerah, iz tako različnih hotenj in pobud in zato tudi s tako različnimi rezultati, da je sleherni tekmovanje nesmisel.“

Razpravo o tem so nato preložili na zvezni forum jugoslovanskih gledaliških amaterjev in vse kaže, da bo festival amaterjev v Trebinju v prihodnjih letih prav gotovo postal srečanje dosežkov jugoslovanskega gledališkega amaterizma, ne pa nesmiselno zvezno tekmovanje, ki ničemur in nikomur ne koristi.“

„Srečanje je bilo prav gotovo priložnost za navezavo stikov?“

„Prepričan sem, da bi bila ta priložnost še bolj poudarjena, če bi bil festival zgolj prijateljsko srečanje. Mislim pa, da je bilo glede tega doslej premalo storjenega in da morajo gledališki amaterji Slovenije in tudi vse Jugoslavije izdatneje odigrati vlogo utrjevanja, bratskega sodelovanja in povezanosti vseh jugoslovanskih gledaliških amaterjev kot so jo doslej. V tem smislu smo navezali nekaj stikov tudi mi, če pa bodo pripeljali tudi do končnih rezultatov, je, seveda, zdaj še preuranjeno prerokovati.“

VLADIMIR KOCJANČIČ

V celjskem „Merxu“ že nekaj časa ni več dileme, ali je izobraževanje in usposabljanje iz varstva pri delu sestavni del strokovnega in splošnega izobraževanja. En sam odgovor je pritriljen, saj so si celjski trgovci docela na jasnem, da izobraževanje in usposabljanje iz varstva pri delu vključuje ljudi v procese proizvodnje in družbenega delovanja.

Pri vključevanju ljudi vedno bolj spoznavajo, da jih je treba navajati na delovni postopek in poučiti o načinu vedenja v medsebojnih odnosih in do svojih vsakodnevnih obkrovalcev – kupcev. To toliko bolj, če želijo doseči zastavljene cilje za napredek v proizvodnji in v poslovanju nasploh.

To je le eno izmed 65 vprašanj, na katera so morali pred časom odgovorjati vodstveni delavci „Merxa“ na preizkušnji znanja iz varstva pri delu. Sodeč po tem vprašanju, še bolj pa po njegovem odgovoru, vprašanja v testnih polah niso bila pretežka. Vendar pa 35 % negativno rešenih testnih pol in analiza faktorjev, ki vplivajo na usep usposabljanja, ne kažejo zgolj senčne podobe, marveč tudi zanimive rezultate, ki si jih kaže poglobljeno ogledati.

ZA NEKATERE SLABŠI USPEHI KOT PRIČAKOVANJA!

Ni naključje, da so bili slabši uspehi značilni za nekatere „Merxove“ enote. V podjetju trdijo, da velja to predvsem za tiste enote, katerih vodilni delavci ne pripisujejo posebnega pomena področju varstva pri delu. Dogaja se celo, da ga smatrajo kot nujno zlo. Takšna miselnost lahko izvira le iz preozke ali iz enostranske strokovne razglednosti. Načela sodobne pedagogike namreč narekujejo, da se predvsem vodje enot vedejo na svojih delovnih mestih tako, kot to pričakujejo ostali, njihovem vedenju in ravnanju pa bodo v postopku usposabljanja sledili tudi drugi delavci.

To pomeni, da mora biti vodja enote vzor drugim. V „Merxu“ so prepričani, da velja to za vse vrste vedenja in ravnanja, saj je stara resnica, da ga je lažje osvojiti s posnemanjem kot z učenjem. Vedno več je primerov, da ljudje radi opuščajo nove oblike vedenja in ravnanja, če se jih ne drže tudi njihovi predstojniki!

Po „Merxovih“ izkušnjah lahko sodimo, da v njegovih enotah še vse premalo upoštevajo varstvo pri delu, ki je postalo za mnoge odvečno, namesto, da bi ga skušali globlje dojeti in upoštevati kot neločljivi del vsakodnevnega proizvodnega procesa.

Ob vsem pa so v „Merxu“ lahko z doseženimi rezultati na področju izobraževanja iz varnosti pri delu več kot zadovoljni. Že lani je namreč 123 članov kolektiva s celjskega,

ZGLEDNA SOLIDARNOST DELOVNE SKUPNOSTI TOVARNE USNJA ŠOŠTANJ

Izredni otroški dodatek

Pred dvema letoma je zašla Tovarna usnja Šoštanj v velike težave tudi z avtoriteto krize, ki je zajela industrijo za predelavo govejih kož. V začetku leta 1972 so prejeli zaposleni v poprečju le 1.340 din osebnega dohodka. Novo vodstvo je začelo skupaj s samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami iskati možnosti, da bi vsaj deloma izboljšali gmotni položaj zaposlenih, zlasti tistih z družinami

V Šoštanjki tovarni usnja so se odločili, da uvedejo posebne otroške dodatke znotraj delovne organizacije. To solidarnostno akcijo je delovna skupnost v celoti sprejela. Tako že poldrugo leto dobivajo vsi tisti zaposleni, ki jim je priznan zavod za socialno zavarovanje pravico do otroškega dodatka, posebni otroški dodatek tudi v tovarni. Tisti, ki jim je priznan zavoljo zelo nizkih OD in številne družine izredni otroški dodatek, prejema po 50 dinarjev na mesec, tisti pa, ki

imajo pravico do rednega otroškega dodatka, pa dobivajo po 25 dinarjev na mesec. Ta interni otroški dodatek prejema okrog 100 zaposlenih za blizu 230 otrok. Na mesec gre torej za to solidarnostno akcijo nad 15.000 dinarjev. Denar za izplačilo intermednega otroškega dodatka gre, po sklepu delovnega kolektiva, iz sredstev sklada za osebne dohodke. Čeprav so se v poldrugem letu v šoštanjki usnjarni povečali povprečni osebni dohodki na zaposlenega na okrog 1.900 dinarjev na me-

sec, nadaljujejo s to solidarnostno akcijo, saj želijo tudi v bodoče pomagati zaposlenim, ki imajo družine.

To pa je le ena od akcij solidarnosti v Tovarni usnja Šoštanj. Meseca oktobra 1968, na primer, so prejeli zaposleni le minimalni osebni dohodek 300 dinarjev. Vsem, ki so pred petimi leti prejeli ta minimalni osebni dohodek in so še zaposleni v usnjarni, so pred mesecem izplačali razliko med minimalnim in siceršnjim osebnim dohodkom za mesec oktober 1968. Tistim pa, ki so že v poklju, pa bodo razliko izplačali zdaj. Razliko v osebnem dohodku za mesec oktober 1968 je doslej prejelo že nad 300 oseb.

Lansko leto so se tudi odločili, da bodo povabili en dan v letu v goste upokojenca, da bi jih seznanili z gospodarjenjem in se jim s pogostitvijo zahvalili za delo, opravljeno v delovni organizaciji. Dvakrat doslej pa so tudi že podelili priznanja vsem tistim zaposlenim, ki so v delovni skupnosti že nad 20 let. Priznanja je prejelo doslej že nad 100 članov delovne skupnosti šoštanjke usnjarne.

In še to: Tovarni usnja Šoštanj je letos solidarno prišlo skočila na pomoč tudi Industrija Usnja Vrhnika, s katero uspešno poslovno tehnično sodelujejo leto dni. Ker so lani ustvarili le 720.000 din ostanka dohodka, ni bilo denarja za izplačilo regresa za dopust. Ker zaposleni v usnjarni niso prejeli regresa v preteklem letu, je Industrija usnja Vrhnika zagotovila potreben denar tako, da so zaposlenim v Tovarni usnja Šoštanj izplačali za letošnje leto po 600 dinarjev regresa.

področje predstavljalo do danes „špansko vas“.

Da v „Merxu“ dejansko posvečajo vso skrb področju izobraževanja iz varnosti pri delu, govori spoznanje, da je delavski svet podjetja že lani potrdil program ukrepov za varstvo pri delu, ki ga odgovorna služba tudi uspešno izvaja. Pregledali so namreč vrsto delovnih naprav, za katere so inšpekcijske službe po odpravi nekaterih pomanjkljivosti izdale tudi ustrezne teste. Sprejeli so tudi pravilnik podjetja o varnosti pri delu, ki so ga dobile vse delovne enote z veliko željo, kot temu radi bolj v šali kot zares pravijo v „Merxu“, da bi se vtisnil v spomin slehernemu zaposlenemu, preden se bo znašel na zaprašenih poljih.

Prej ko ne se po akcijah, ki so jih v „Merxu“ z uspehom že doslej organizirali, to ne bo zgodilo.

3 ZAPISKI S POTI PO NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Izobraževanje ob delu možnost in obveznost

Za permanentno izobraževanje delavcev v nemški demokratični republiki so neposredno odgovorna podjetja. Direktorji podjetij in vodje posameznih obratov so na osnovi državnih predpisov in načrtov dolžni izdelati konkretne načrte o vsebini in metodi izobraževanja delavcev. Zagotoviti morajo materialne pogoje za izobraževanje in skrbeti za stalno dopolnilno usposabljanje učiteljev, ki izobražujejo delavce v posameznih podjetjih. Pri izobraževanju delavcev uporabljajo sodobne metode, ki v največji meri usposabljujejo delavce za samostojno razreševanje posameznih problemov, za ustvarjalno delo, kritičnost in odprtost za sprejemanje novosti.

V vseh večjih podjetjih obstajajo posebne tzv. podjetniške akademije, ki skrbijo za stalno strokovno izobraževanje delavcev, mojstrov, tehnikov, inženirjev in diplomiranih inženirjev. V zadnjem času se v posameznih največjih podjetjih obli-

kujejo podjetniške šole, v katerih se združuje celotna izobraževalna dejavnost v podjetju: od praktičnega politehničnega izobraževanja mladine in srednješolcev (politehnični centri), poklicnega izobraževanja učencev do dopolnilnega izobraževanja delavcev. (V NDR se tri četrtnine učencev poklicnih šol izobražuje v šolah v okviru podjetij in le ena četrtnina v tzv. komunalnih in centralnih šolah.) Manjša podjetja se združujejo v okviru okrožij in skupno organizirajo izobraževanje ali pa le-to zanje izvajajo večja podjetja. V permanentno strokovno in politično izobraževanje so vključeni tudi vsi vodstveni in vodilni kadri. Programe izobraževanja za te kadre izdelajo resorna ministrstva, ki preko svojih institucij neposredno tudi vodijo organizacijo izobraževanja. V tako centralno voden in načrtovan sistem dopolnilnega izobraževanja so letno vključeni vsi delavci od priučnega do vodilnega delavca.

Veliko vlogo pri izobraževanju delavcev ima tudi televizija, ki emitira v ta namen posebne TV akademije. V posamezne tečaje, ki so organizirani v okviru teh akademij, kot n.p.r.: znanstvena organizacija dela, elektronska obdelava podatkov, učenje tujih jezikov itd. je vključenih na tisoče delavcev, ki na ta način izpopolnjujejo svojo izobrazbo in si pridobe lahko tudi višjo stopnjo izobrazbe.

Nivo in zahtevnost znanja za pridobitev poklicne izobrazbe sta enaka tako za mladino kot za odrasle. Oblike in metode izobraževanja pa so zelo različne (od večernih šol, TV akademij, dopisnega študija itd.) Čas izobraževanja je odvisen od sposobnosti, prizadevnosti in prakse slušateljev. Običajno je čas izobraževanja ob delu krajši od izobraževanja mladine v šoli, saj praktično izkušnje in znanje, pridobljeno ob delu, v marsičem zapolnijo vrzeli, ki si jih mladi pridobivajo še v šoli.

T. BLAHA

Komentatorjev stolpec

Samoupravna
beseda brez prave
ekonomske moči

Analize o materialnih odnosih v razširjeni reprodukciji kažejo, da znaša udeležba gospodarskih organizacij v skupnih sredstvih za financiranje investicij v osnovna sredstva v času od 1961. do 1971. leta manj kot 30 odstotkov, zadnja leta pa se stalno zmanjšuje. Največ vplivajo na takšen neenakopraven materialni odnos med gospodarstvom in drugimi dejavniki banke, ki so skupaj s sredstvi, izplačanimi za stanovanjsko graditev, udeležene pri financiranju investicij z več kot 50-odstotki, zatem pa družbenopolitične skupnosti, ustanove itd. Samoupravljanje je tako vse bolj odprtinjeno iz razširjene reprodukcije, v gospodarstvu pa prevladuje praksa nenehnega novega zadolževanja in odplačevanja kreditov. Materialni položaj samoupravno združenih delavcev je vedno šibkejši predvsem zato, ker stari odnosi očitno vse predolgo prevladujejo tako v sistemu razširjene reprodukcije kot pri razporeditvi vpliva na odločanje o akumulaciji. Razgovori o mestu in vlogi bank, skladov in drugih podobnih ustanov se vrtili predvsem okrog organizacijskih, operativnih in proceduralnih vprašanj — o glavnem vprašanju, o resničnem vplivu na presežek dela pa govorimo zelo malo. Problemi so torej bolj zapleteni, kakor kažejo splošne zahteve gospodarskih organizacij po spremembi predpisov, podaljšanju kreditov ali po vpeljavi še kakšne oblike vpliva gospodarstva na banke. Tudi to je sicer pomembno, toda veliko bolj pomembno je razvijati odnose sodelovanja in samoupravnega sporazumevanja o dohodku ter dogovorjenih razvojnih programih znotraj združenega dela, kajti samo tako je možno odpraviti enostransko in poenostavljeno urejanje ekonomskih tokov v naši družbi.

Nekatere sedanje odločitve v naši ekonomski politiki vse bolj očitno kažejo, da prevladujejo v ekonomiki administrativni ukrepi. Z njimi maličico celo tiste tržne odnose, ki so nujni za merjenje posameznega deleža pri ustvarjanju družbenih proizvodov. V sedanjem obdobju stabilizacije so takšni ukrepi lahko tudi upravičeni, ker je najbolj pomembno, da preprečimo obnavljanje izgub v delovnih organizacijah in zavremo otekanje dohodka iz proizvodnje na druga področja. Vendar pa bi morali hkrati bolj naglo graditi sistem družbene reprodukcije na samoupravnih osnovah, ki ga še nimamo. Višina dohodka delovnih skupnosti je še vedno odvisna od tega, kakšni bodo posegi države v gospodarstvo, kakšen bo položaj združenega dela in kakšna bo poslovna ter tehnološka organiziranost delovne organizacije.

Zgolj vračanje dohodka v proizvodnjo zato ne bo najpomembnejši del dolgoročne stabilizacije, če ne bomo hkrati izboljšali tudi položaja združenega dela v ekonomskem sistemu in če administrativnih posegov države v ekonomsko tokove ne bomo omejili v realne okvire. To pa je mogoče storiti samo z doslednim uresničevanjem ustavnih sprememb, ki dajejo združenemu delu glavno besedo pri preobrazanju proizvodnih in družbenih odnosov.

V. B.

Osebni dohodki na prepihu

Uspešna stabilizacijska prizadevanja v kranjski občini ● Brez izgub in nepokritih naložb ● Skrb za boljše nagrajevanje delavcev

Odgovor na vprašanje, kako kranjsko gospodarstvo uresničuje svoje stabilizacijske programe, stališča zbora samoupravljavcev občine in letošnje resolucije, je razmeroma dober, ilustrirati pa ga je mogoče z nekaterimi najbolj značilnimi podatki.

Industrijska proizvodnja je letos porasla za dobrih 40 odstotkov in s tem dosegla skoraj dvakratno poprečno stopnjo rasti v jugoslovanskem gospodarstvu. Gre za ugodno posledico večjih naložb v preteklih letih, ki se odraža tudi v tem, da je delovna storilnost v začetku tega leta porasla za desetino. Kljub bistveno povečani proizvodnji so se zaloge izdelkov celo nekoliko znižale, kar priča o dobro premišljenih proizvodnih programih.

Žal je akumulativnost gospodarstva kljub temu nekoliko padla in to predvsem zaradi občutne podražitve proizvodnih stroškov, ki so izredno narasli zlasti pri organizacijah, ki so navezane na uvožene surovine. Vendar pa v kranjski občini ni delovne organizacije, ki bi imela izgubo, prav tako nobena nima blokiranega žiro računa. Ob sedanjem zadovoljivem pokrivanju potreb po obratnih sredstvih pa seveda ni zagotovil, da nadaljnje bistvene razširitve obsega dejavnosti marsikje ne bodo teže vprašanja ponovno zaostrole.

Dobra značilnost trenutnih razmer v kranjskem gospodarstvu je tudi to, da nima nepokritih naložb, čeprav vrednost začelih gradenj presega celo 1 milijardo novih dinarjev. Štiri petine teh naložb gre na

račun novih tovarn v Savi in Iskri, ki bosta v naslednjih dveh letih omogočili nadaljnjo ugodno rast kranjske industrije.

Z dograditvijo veleblagovnice in nadaljevanjem izgradnje turističnega centra na Krvavcu se odpira tudi hitrejši razmah terciarnih dejavnosti, ki naj bi ga spodbudilo še napovedano nadaljnje tesnejše poslovno povezovanje v komunalnih dejavnostih, trgovini in gostinstvu. O uspešnih prizadevanjih v stanovanjskem gospodarstvu pa priča

ugotovitev, da bo letos in prihodnje leto v občini dograjeno več stanovanj kot v preteklih šestih letih skupaj.

V kranjski občini ocenjujejo te dosežke kot plod stabilizacijskega obnašanja v vrsti preteklih let. Opozarjajo pa na nekatere manj razveseljive ugotovitve o osebnih dohodkih. Realni prejemki so letos padli že za blizu 5 odstotkov in se še znižujejo. Ko so o tem razpravljali na seji občinske skupščine, so med drugim predlagali, da bi v obci-

ni sprejeli dogovor o tem, koliko sme biti glede na stopnjo njenega razvoja najnižji osebni dohodek v delovnih organizacijah. Nedopustno je, da nekatere delovne organizacije prikazujejo uspešno gospodarjenje na račun nizkih zaslužkov. Občinska skupščina bo jeseni o tem pripravila skupaj z občinskim sindikalnim svetom posebno posvetovanje, na katerem naj bi nakazali možnosti za izboljšanje nagrajevanja.

M. S.

Lepa,
lepša
in naj-
lepša

Neskončno preizkušena resnica nam pove, da je vselej lep le zdrav in negovan človek. H kompletno urejenemu zunanjemu videzu sodobnega človeka sodi v prvi vrsti čista, sveža in pravilno ogorela polt. Prav intenzivnost obarvanja kože je pomembna pri zunanjem videzu kože. Pri tem si kar najbolj prizadevamo, da bi bila koža enakomerno in vse leto lepo, bolj ali manj intenzivno ogorela.

Najenostavnejši postopek ogorenja kože je sončenje.

Če hočemo enakomerno ogorelo polt, uporabljamo pri sončenju zaščitna sredstva, ki prepuščajo koži koristne ultravioleto žarke, škodljivih pa ne. Izven sezone sončenja, to je pomladi in jeseni, ter vselej, kadar sonce zakrijejo oblaki ali naša delovna preobremenjenost, si lahko pomagamo še drugače. Obraz in vrat namažemo s proizvodom, ki umetno ustvarja ogorelo polt. To je novost na našem tržišču, Maxibraun iz družine zaščitnih sredstev za sončenje Delial. Oboje predstavlja na našem tržišču v novi izvedbi Bayer-Pharma. Maxibraun ima dvojni učinek na kožo: pospešuje ogorenje kože brez sončenja, istočasno pa deluje kot filter na soncu in gremo z njim zaščitni brez škode tudi na sonce. Nasprotno, z njim namažani ogorimo še lepše, še bolj enakomerno in intenzivno. To je izjemno prijetno dvojno delovanje proizvoda, ki tako nikoli ne odpove. Maxibraun nanašamo

na kožo, ki jo predhodno očistimo kot normalno s čistilnim mlekom in mlačno vodo, ter pustimo učinkovati prek noči. Lahko pa ga uporabimo namesto dnevne kreme, zjutraj. Vedno skrbno pazimo, da nanašamo proizvod v zelo tanki plasti: 1 cm kreme za ves obraz. Po nanašanju speremo roke, da ne potemnjijo. Upoštevamo, da preparat obarva tudi lase in obrvi. Nanašanje Maxibraun kreme daje svetlo obarvan ten, če želimo temnejšo barvo, postopek po štirih urah, ko proizvod že obarva kožo, ponovimo. Pazimo, da medtem ko Maxibraun deluje, kože ne prijemamo, da sami ne ustvarjamo nepotrebni lis. Maxibraun je kvaliteten proizvod, namenjen vsem vrstam kože, saj poudarja zdravje, svežino in lepoto ogorele polti vse leto. Presečeni boste in zadovoljni z njim.

MANJA PEČNIK-VOVKOVA,
dipl. cosm. pharm.

● RAZVOJNI NAČRTI OBČINE PTUJ

S pametnim
vlaganjem nad
zaostalost

● Ptujška občina naj bi se v naslednjem obdobju ob precej velikih, vendar smotrni naložbah ne samo v gospodarstvo, temveč tudi v družbeni standard, močno približala razvojni stopnji najmočnejših slovenskih občin

stičnega vidika še bolj zanimivo, ker bi bilo tu moč uveljaviti tako imenovani „stacionarni turizem“, obliko turizma, ki je danes Ptuj komajda pozna. Zaradi tega so se gospodarstveniki v Ptuj odločili, da bodo v razvoj turistične in rekreativne dejavnosti vložili potrebna sredstva, čeprav vedo, da ta ne bodo majhna in da jih bo, spričo razvojnih potreb drugih dejavnosti v občini, dokaj težko zbrati z lastnimi močmi.

Vendar trdno računajo, da bo dohodek toplic in pa rekreacijskega in športnega centra, ki ga že gradijo v Podlehniku, nedaleč od mesta samega dovolj velik, da se bodo naložbe v to dejavnost izplačale.

V rekreativnem centru v Podlehniku bodo še enkrat zajezili potok, tako da bodo imeli ribiči; kopalci, veslači na voljo dva jezera s skoraj 17 hektari površine in športne objekte na površini okrog 4 hektarov. Zraven bodo seveda sodili gostinski objekti, bencinska črpalka in mehanski servis.

NOSILCI RAZVOJA

Seveda pa ti načrti niso potisnili v stran razvojnih načrtov drugih dejavnosti. Nosilci razvoja v občini, hitrejša rasti družbenega in osebnega standarda so predvsem industrija in trgovina, turizem je po obsegu in gospodarskem pomenu na tretjem mestu. Ne nazadnje pa se v ptujški občini zavzemajo za razvoj kmetijstva,

predvsem družbenega, ki je tu poglavitno trdne korenine, v povezavi z njim pa bo seveda treba nekaj sredstev vlagati tudi v razvoj zasebnega kmetijstva.

Dejstvo, da se je gospodarstvo v ptujški občini vrsto let razvijalo v dosti počasnejšem tempu kot v mnogih drugih slovenskih občinah in da je ob tem zaostajal tudi družbeni standard, je krajevne činitelje postavilo pred težko resnico: da bi v razvoju v naslednjih letih začeli dohitevati razvite slovenske občine, bodo morali razvijati gospodarske dejavnosti mnogo hitreje kot drugje v republici. Pri tem se zavedajo, da občinsko gospodarstvo samo, takšno kot je, teh naporov ne bo zmoglo.

ZDRUŽEVANJE

Računajo, da se bodo lahko oprli na finančna sredstva mariborske banke. Druga rešitev, s katero se v občini zelo resno ukvarjajo, je združevanje sorodnih podjetij. Pri tem niso v Ptuj prav nič lokalistično razpoloženi. Resda trdijo: „Najprej naj bi se združila sorodna industrija občine, kasneje pa naj bi iskali partnerje za tesno poslovno sodelovanje najmanj v regionalnih okvirih.“

To velja predvsem za kovinsko industrijo, v Ptuj namreč nekaj podjetij z zelo podobnimi proizvodnimi programi živi drugo ob drugem. Da lokalni okviri v ptujškem gospodarstvu ni-

majo nikakršne vloge, potrujuje zelo uspešna združitev tovarne konfekcije Delta z novomeškim Labodom, prav tako pa tudi akcija za združitev med Tovarno glinice in aluminija iz Kidričevega in tovarno Impol iz Slovenske Bistrice.

TEKOČE NALOGE

Ob teh, lahko bi dejali srednjeročnih načrtih ptujškega gospodarstva se že danes pojavljajo tekoče naloge, ki niso nič manj pomembne od skrbi za jutrišnji dan.

Poglavitna naloga na področju gospodarskega razvoja v letošnjem letu je zagotoviti potrebna sredstva za vlaganje v razširjeno reprodukcijo. Po ocenah naj bi v letošnjem letu bilo okrog polovice več bančnih sredstev kot lani za investicijska vlaganja. Prav tako pa bodo tudi gospodarske organizacije imele za okrog polovico več sredstev iz ostanka dohodka kot lani. Seveda ta sredstva in pa sredstva posameznih skladov gospodarstva ne bodo zadoščala, da bi pokrili vse potrebne investicije na gospodarskem in družbenem področju. Samo v gospodarskih dejavnostih naj bi že letos z vlaganjem v širjenje proizvodnih zmogljivosti pridobili 450 novih delovnih mest. Število ni majhno, vendar je vsaj do sedaj v letošnjem letu zaposlovanje raslo po stopnji, ki je nižja od republiškega poprečja.

Veliko pozornosti posvečajo gospodarske organizacije povečevanju produktivnosti, kajti večanje le-te je eden od osnovnih pogojev ne samo za bolj uspešno nastopanje na trgu, pač pa tudi za doseganje večjega dohodka, in ne nazadnje, za povečanje osebnih dohodkov zaposlenih.

Vsekakor je ta naloga izrednega pomena za bodoče načrtovanje rasti družbenega standarda, za gradnjo stanovanj, asfaltiranje cest in drugih objektov družbenega standarda, med katerimi ni treba posebej omenjati šol in vzgojnovarstvenih ustanov.

V letošnjem letu, kot kaže, vsi razvojni načrti in zastavljene naloge v ptujški občini sicer ne bodo v celoti uresničene. Vendar v Ptuj trdno računajo, da bodo s pametnim gospodarjenjem z razpoložljivimi sredstvi v naslednjih nekaj letih, v okviru srednjeročnega razvojnega načrta torej, zastavljene cilje dosegli.

E. P.

Dve tisočletji sta Ptuj dali svojevrstno, zlahka patino, patino starodavnih dogodkov, umirjenosti. Stari, mogočni grad nad mestom, srednjeveške ulice pod grajskim hribom vzbujajo v površnem opazovalcu ali turistu vtis, da mesto živi zagledano v svojo preteklost. Vendar je pod skorjo živ ogenj: zavzetost prebivalcev tega obdravskega mesta in občine, ki ima tu sedež, da mesto živi v modernem hitrem ritmu gospodarskega in družbenega razvoja. Da pod odmevi starodavnih, burnih dogodkov, ki dajejo posebno privlačnost mestu, razvije moderno industrijsko naselje, ki bo mesto in občino približalo razvitim slovenskim občinam. Tembolj, ker je ne tako davno ta občina sodila med najbolj razvite jugoslovanske občine.

TERMALNI VRELEC

O tem, zakaj je ptujška občina zaostala v razvoju za drugimi slovenskimi občinami — mnoge občine, ki so bile pred dvajsetimi leti po razvitosti za Ptujem, so ga že močno prehiteli — nihče v Ptuj ne govori več. Pozornost vseh je obrnjena v naslednje obdobje, tisto, ki naj bi kronalo prizadevanja krajevnih činiteljev, kolektivov in drugih z napredkom v razvitosti občine. Nihče ne skriva želje, da bi se občina po narodnem dohodku, po gospodarski moči v nekaj naslednjih letih vsaj močno približala najbolj razvitim občinam. Nihče pa tudi ne zanika, da bodo za takšen razvoj potrebna izjemno visoka sredstva in izjemno veliki napor gospodarstva občine in družbenopolitičnih dejavnikov.

V središču pozornosti te dni je termalni izvor v Ptuj in načrti, da bi blizu mesta, ob novi avtomobilski cesti proti Zagrebu uredili rekreacijsko športno središče.

Strokovnjaki so namreč ugotovili, da ima voda iz termalnega vrelca izredne lastnosti, po katerih jo uvrščajo v sam vrh evropskih zdravilnih voda. V Ptuj so se lotili uresničevanja načrtov o gradnji toplic in rekreacijskega centra. Gospodarstveniki sodijo (in potihoma tudi že računajo) izkoriščanje lastnosti toplega izvira prineslo toliko koristi, kot če bi zgradili veliko tovarno.

KORISTI TURIZMA

Ptuj bi izgradnja toplic močno povečala privlačnost za turiste. Mesto bi postalo s tur-

Poudarek kemijski proizvodnji

V Ljubljani že dve leti deluje podjetje Bayer-Pharma Jugoslavija. Kako se uveljavlja to podjetje na jugoslovanskem tržišču in s kakšnimi problemi se srečuje pri razvoju, smo se pogovarjali z dr. Francem Kuhlmem, diplomiranim inženirjem, direktorjem novoustanovljenega podjetja.

„Kdaj in kako je prišlo do ustanovitve mešanega podjetja Bayer-Pharma Jugoslavija? S čigave strani je bila pravzaprav dana pobuda za to podjetje?“

„Jugoslovansko podjetje z vloženim delom tujega kapitala – naj mimogrede povem, da mešanih podjetij po jugoslovanski zakonodaji ni – Bayer-Pharma Jugoslavija je bilo ustanovljeno 25. februarja 1971. leta s sklepi delavskega sveta Tovarne farmacevtskih in kemičnih izdelkov LEK Ljubljana. Osnova tem sklepom je bila pogodba o skupnem vlaganju v novo jugoslovansko gospodarsko podjetje, sklenjena med podjetjem LEK Ljubljana in zahodnonemško firmo „Bayer AG“ iz Leverkusna dne 17. novembra 1970. leta. Pobuda za

ustanovitev podjetja je bila dana s strani firme Bayer iz Leverkusna.“

„Ker gre za vlaganje tujega kapitala pri nas, nas zanima, kakšna je udeležba tujega partnerja in kakšna je udeležba domačega partnerja?“

„Udeležba tujega partnerja, to je firme Bayer, v Bayer-Pharmo Jugoslavija znaša 49 % sredstev, udeležba domačega partnerja, tj. tovarne LEK pa 51 odstotkov sredstev.“

„Kakšne koristi ima vaše podjetje ob tem, ko Bayer vlaga lastna sredstva v razvoj vašega podjetja in kakšne so pri tem prednosti Bayerja?“

„Bayer vlaga finančna sredstva v razvoj našega podjetja, s čimer skuša pospešiti razvoj jugoslovanske delovne organizacije, ki prodaja na tržišču proizvode, za katere dobavlja glavne surovine sam. Vlaganje tujega kapitala je pomembno za razvoj našega podjetja, še bolj pomembno pa je, da se na ta način hitreje osvaja nova tehnologija in nove dosežke, ki so rezultat raziskovalne dejavnosti Bayerja. Naš glavni cilj pa je razvoj kemijske sinteze.“

„Glede na to, da je v Jugoslaviji že veliko tovrstnih tovarn, ki se ukvarjajo s proizvodnjo farmacevtskih in kozmetičnih izdelkov, bi bilo zanimivo kaj več zvedeti o usmeritvi vašega proizvodnega programa, o vaših načrtih pri uvajanju novih izdelkov in podobno?“

„Proizvodni program Bayer-Pharme Jugoslavija obsega proizvodnjo farmacevtskih preparatov, kozmetike za sončenje in proizvodnjo farmacevtskih surovin. Glede na specifičnost našega asortimenta na področju farmacevtskih preparatov naši nimajo direktne konkurence, marveč dopolnjujejo paleta jugoslovanskih farmacevtskih preparatov.“

„Novoustanovljeno podjetje, kakršno je Bayer-Pharma, terja tudi sposobne kadre. Kako pri vas rešujete kadrovske probleme? Zanima nas tudi, ali zaposlujete mlajše strokovne kadre ali starejše, bolj izkušene?“

„Pri reševanju kadrovske problematike imamo pogosto težave, ker razen ustreznega strokovnega znanja in prakse skoraj na vseh zahtevnejših delovnih mestih terjamo aktivno ali vsaj pasivno znanje nemškega jezika. To pa je problem zlasti pri mlajših kadrih, ker se v večini ljubljanskih gimnazij in strokovnih šol učijo angleščino. Pri zaposlovanju dajemo absolutno prednost strokovni usposobljenosti, pri čemer pa starost ni odločujoč kriterij.“

„Bayer-Pharma Jugoslavija se bo prav gotovo razvila v eno vodilnih kemičnih podjetij Jugoslavije. Zato nam opišite, prosim, stopnjo rasti vrednosti bruto proizvodnje in do kakšnih

razsežnosti načrtujete to vrednost proizvodnje?“

„Podjetje Bayer-Pharma Jugoslavija je začelo z rednim poslovanjem oktobra 1971. leta, v letu 1972 pa je znašal celotni dohodek že blizu 21 milijonov dinarjev, letošnji načrt pa predvideva celotni dohodek nekaj nad 28 milijonov dinarjev. Z investicijski program za ustanovitev podjetja Bayer-Pharma Jugoslavija je predvideval letni porast celotnega dohodka v prvih letih poslovanja blizu 20 odstotkov letno in upamo, da ga bomo tudi uresničili.“

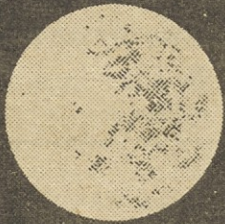
„Znano je, da sedaj „gostujete“ v ljubljanski tovarni LEK in da ste utesnjeni s proizvodnimi prostori. Ali nameravate graditi novo tovarno ali poiskati kakšno drugo rešitev?“

„Podjetje Bayer-Pharma Jugoslavija trenutno „gostuje“ v prostorih LEKA, ob koncu leta 1973 se bo LEK izselil iz sedanje stavbe na Celovski cesti na novo lokacijo za Litostrojem in takrat bo firma Bayer-Pharma Jugoslavija prevzela dosedanje prostore LEKA na Celovski cesti. Predvidevamo, da bomo ostali na tej lokaciji blizu pet let, nadaljnji razvoj pa je predviden v Mengšu. Tu smo že zgradili prvi manjši obrat kemične proizvodnje, ki je začel s poskusnim obratovanjem leto aprila. V tem obratu proizvajamo Epontol, ki ga bomo predelovali v istoimenski preparat za domače tržišče, pretežno večino pa ga bomo izvozili direktno našemu partnerju firmi Bayer. Naš perspektivni program obsega za področje kemije povečanje tega obrata in realizacijo nekaterih novih sintez.“

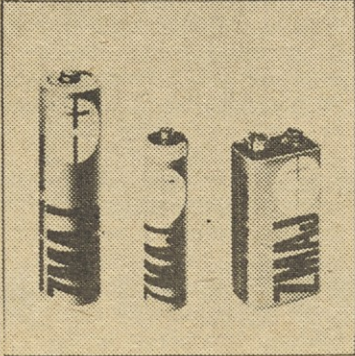
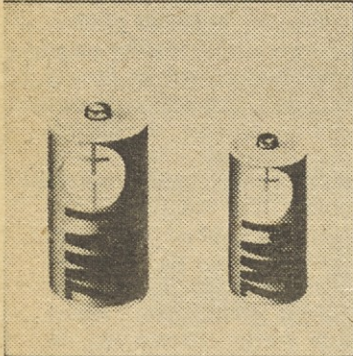
M. ŽIVKOVIČ

ISKRA ZMAJ

tovarna baterij in baterijskih naprav zmaj
Ljubljana, Šmartinska c. 28

DO LUNE IN NAZAJ... NIKJER BREZ BATERIJE ZMAJ

»Libela« je polna načrtov

Celjska „Libela“ sodi med tiste delovne organizacije v mestu ob Savinji, brez katerih si zgodovinske retrospektive industrijskega razvoja mesta sploh ne moremo zamisliti: prihodnje leto bo podjetje praznovalo že 80. obletnico obstoja. Kako se „Libela“ obnaša v sodobnih pogojih gospodarjenja, kakšne načrte ima pripravljene za prihodnji razvoj in kako si predstavlja svoj prostor pod soncem?

Pravega odgovora na to vprašanje ne more biti brez vizije življenja v novem združenem podjetju, v katerega so poleg „Libele“ stopile še celjski „Ko-

Med 7. in 11. avgustom 1973 bo POTUJOČA KNJIŽARNA obiskala podjetja v krajih mozirske občine: LJUBNO, NAZARJE, LUČE, MOZIRJE, GORNJI GRAD.

Naše geslo: VSAKEMU DELAVCU DOBRO KNJIGO!

KNJIŽNI HRAM NA KOLESIH razstavlja, prodaja, sprejema naročila in prednaročila za knjige VSEH SLOVENSКИH ZALOŽB.

Ljubitelji dobre knjige, ne pozabite, potujoča knjižarna vas bo kmalu obiskala!

vinotehna“ in „Klima“ ter žalski „Feralit“.

„Kaj pričakujete od novega gospodarskega sožitja?“ smo vprašali v. d. direktorja „Libele“ inž. Jožeta Bobnarja.

„Prav gotovo je želja nas vseh, da bi se uresničile tiste napovedi, ki so nas prepričale, da smo se na referendumu z veliko večino odločili za združeno gospodarsko organizacijo. Ne gre samo za želje... Prepričani smo, da bo načrtovano sodelovanje steklo brez resnih zastojev. Za začetek najbolj računamo na sodelovanje pri načrtovanih investicijah. Ustanovili smo skupni sklad za investicije, ki bo – če se bo pokazala nujna – lahko priskočil na pomoč tudi pri pokrivanju morebitnih izgub tega ali onega člana. „Pokrivanje“ bo možno seveda samo v obliki posojil. Morda je še najpomembnejše – gledano z očmi nas, industrijskih proizvajalcev, da bo na začetku skupne poti imela pri investicijah neposredna proizvodnja prednost pred trgovino.“

Veliko si obetamo tudi od združevanja sil strokovnih kadrov in pa od bistvene razširitve moči in učinkov službe za prodajo in raziskavo tržišča. Prav ob tem bi opozoril na zanimivo podrobnost. Pokazalo se je, da

je novo združeno podjetje postalo privlačno magnet za strokovne kadre tudi iz drugih krajev, kar zadnja leta ni bila ravno celjska posebnost.

Za nas – „Libelo“ – tudi ne bo brez pomena, da se bomo v prihodnje lahko posluževali IBM centra, ki ga ima „Kovintehna“.

V nadaljevanju pogovora smo slišali, da namerava „Libela“ po svojih najboljših močeh nadaljevati z rekonstrukcijami proizvodnje, kakor se je to namerila že prej. Za slovensko javnost bo morda najbolj zanimiv podatek; da nameravajo v podjetju dati v prihodnje večji poudarek birotehnični in finomehnični proizvodnji, kakor je bilo v navadi doslej. „Libela“ ustvari na leto nekaj nad 8 milijard, od česar odpade na tehnične približno tri četrtine.

Kot zanimivost omenjamo, da ima „Libela“ po vseh repub-

ličkih centrih v Jugoslaviji (razen v Ljubljani) in še številnih drugih večjih mestih dokaj močne lastne servisne delavnice, ki poslujejo uspešneje, kot so sprva napovedovali. Brez dvoma so se prav zato v podjetju odločili, da bodo servisno „mrežo“ še izpopolnili.

„Libela“, ki šteje okoli 700 zaposlenih, se intenzivno pripravlja na ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela. Po dosedanjih pripravah sodeč bodo imeli tri TOZD: proizvodnjo tehtnic, finomehaniko in skupne službe. Do konca leta naj bi docela stekla nova oblika samoupravne organiziranosti, tako da bi prihodnje leto že začeli „zares“. Ob tem pa bo veljala seveda tudi velika pozornost delu v samoupravnih organih novega združenega podjetja, ki prav ta čas išče zase novo ime.

I. T.

»PLESKAR« PTUJ

ČESTITA VSEM OBČANOM OBČINE PTUJ ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

Obnovljena pristanišča

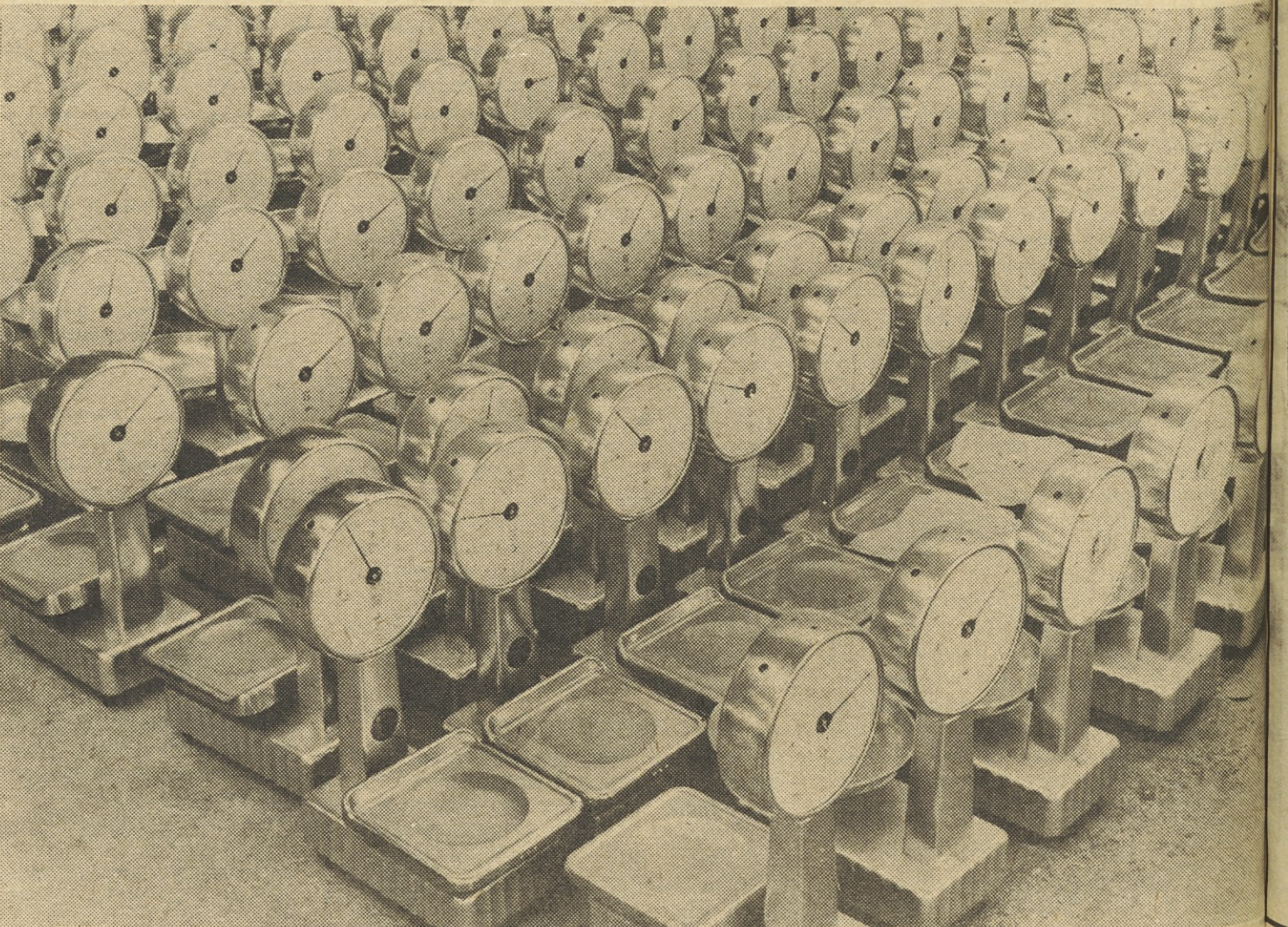
Občinske skupščine Koper, Izola in Piran so se odločile, da ponovno usposobijo svoja pristanišča kot odprte pomole za obalno potniško plovbo. Pri tem je treba omeniti, da je pred petimi leti jugoslovanska obalna plovba enostavno vzela iz prometa vse ladje, ki so obratovale na področju Slovenskega Primorja. Več let so domači in tuji turisti zahtevali vrnitev obalne plovbe in to predvsem v turistični sezoni, ker je znano, da so ceste slabo vzdrževane. Šele sedaj so se vse tri obalne občine odločile, da ponovno glasijo svoja mesta za pristanišča obalne plovbe. Občinske skupščine pa so se obvezale, da bodo skrbele za pristaniške in druge objekte.

ph

Dogovor o živinoreji

Pred kratkim so podpisali družbeni dogovor o usmerjanju, usklajevanju in pospeševanju razvoja živinoreje, predelave in prodaje živalskih proizvodov v Sloveniji. Od 65 predvidenih podpisnikov jih je dogovor doslej podpisalo 22, in sicer IS, Gospodarska zbornica, Kmetijsko poslovno združenje, Zadruga zveza, Biotehniška fakulteta v Ljubljani in nekaj občinskih skupščin. Dejansko pa je dalo pristanek k dogovoru 37 občin, tako da je družbeni dogovor že uveljavljen.

ph

V „Libeli“ tehtnice še vedno predstavljajo tri četrtine vrednosti proizvodnje. (Foto J. Kuzma)

V MEDVODAH KEGLJAČI MED NAJAKTIVNEJŠIMI ŠPORTNIKI

Za novo kegljišče

V Medvodah se tedensko najst krožkov sindikalnih po-kegljišču Kegljaškega kluba dejevstvuje v kegljanju kar štiri-družnic. Športniki se zbirajo na Hidro.

Redno jesensko in spomladansko sindikalno prvenstvo v kegljanju pa zajema več kot 150 kegljačev, med katerimi sta začela v letu 1973 delovati tudi ženski in mladinski krožek. Nad sindikalnim prvenstvom v kegljanju je prevzel pokroviteljstvo Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva.

Poleg navedenega prvenstva prirejajo kegljači Gradlesa, Colorja, Celuloze, Tovarne Sora, Istra Benza, Športopreme, Elektrarne, mladinskega krožka, Donita in Kegljaškega kluba Sora še posebna tekmovanja ob vseh pomembnejših praznikih.

Glede na veliko zanimanje za kegljaški šport v Medvodah prihaja do ozkega grla na dvo-steznem kegljišču KK Hidro. O tem problemu so v Medvodah že veliko razpravljali in športniki so enotnega mišljenja, da bi bilo potrebno obstoječe kegljišče razširiti za štiri steze, ki naj bi bile namenjene predvsem tekmovanjem.

Športniki Kegljaškega kluba Medvode so za to akcijo izglasovali celo samoprispevek in obljubili osebna posojila ter prostovoljno delo. Seveda računajo v Medvodah tudi na družbeno pomoč, saj bo novogradnja veljala blizu dva milijona novih dinarjev.

T. ŠTAJER

Sindikalne športne igre v Novi Gorici

Tudi letos je razpisal Občinski sindikalni svet Nova Gorica letne občinske sindikalne športne igre, in to v 10 disciplinah. Čeprav so bile te iz leta v leto bolj zanimive športne igre delavcev razpisane nekoliko pozno, pa je bil odziv nanje izredno velik, tako da je potolkel lanski rekord tako po številu kolektivov kot po številu nastopajočih.

Igre so letos razdeljene na dva dela, in sicer tako, da so se vsa predtekmovanja odigrala v prvem delu, ki je že zaključen. Vsi finalisti v posameznih panogah pa se bodo srečali v prvih dneh septembra in se pomerili za najvišje naslove. Najboljši bodo potlej zastopali občino na letošnjih sindikalnih igrah Primorske, ki bodo 9. septembra v Ilirski Bistrici v organizaciji tamkajšnjega občinskega sindikalnega sveta.

Prvi del iger je minil v zagrizenih in napetih borbah posameznih ekip. Kot kaže, bodo tudi letos najboljša mesta zasedli športniki Salonita, Elektro Gorica, Soških elektrarn, Iskre, Gostola in Mebla.

R. K.

Ena izmed najuspešnejših sindikalnih nogometnih ekip Maribora – ekipa TAM-Tezno. (Foto: D. Z.)

TEČAJ V MOZIRJU

Partizan Slovenije – zveza za športno rekreacijo in telesno vzgojo je v sodelovanju z drugimi telesnokulturnimi organizacijami v Sloveniji tudi letos poskrbel za šolanje kadrov, ki delajo na pod-

ročju športne rekreacije. V Gozdni šoli v Mozirju gre h kraju prvi letošnji tečaj za organizatorje rekreacije v delovnih organizacijah in društvih Partizan, petega avgusta pa se bo pričel že drugi

tečaj. Vsi udeleženci tečaja, ki bodo uspešno zaključili oba dela tečaja (drugi bo pozneje), bodo prejeli diplomu Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani in z njo naziv „organizator rekreacije“.

NA ŠIG 73 REKORDNA UDELEŽBA

Priznave na XXIII. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije, ki bodo konec avgusta oziroma v začetku septembra v Ljubljani, so v polnem teku. Tako kot predlani in lani bodo tudi letos igre gradbincev v športnem parku Kodeljevo, kjer so vsa potrebna igrišča in športni objekti.

Zahtevno organizacijo je letos prevzelo Splošno gradbeno podjetje Grosuplje, pokrovitelj

ŠIG 73 pa je Alojzij Nebec, generalni direktor SGP Grosuplje. Že doslej so veljale športne igre slovenskih gradbincev za eno najbolj množičnih športnih prireditvev v Jugoslaviji, letos pa bo udeležba nedvomno rekordna. Nastopili bodo športniki 66 delovnih organizacij (lani 59), na igriščih pa bomo videli več kot 2500 delavcev – tekmovalcev. Tudi letos, bodo najbolj množična tekmovanja v kegljanju,

streljanju, malem nogometu, šahu itd. Seveda bodo igrali slovenski gradbinci mali nogomet že po novih pravilih.

Pri Splošnem gradbenem podjetju Grosuplje so nam organizatorji povedali, da potekajo priprave po predvidenem načrtu, zato lahko z gotovostjo pričakujemo, da bodo ŠIG 73 uspele vsaj tako, kot dosedanja športna srečanja gradbenih delavcev Slovenije. A. UL.

10%

popusta

do 31. avgusta

kredit do 10.000 din

Iskra Panorama Aries črno-beli televizor

Iskra Panorama 73 barvni televizor

Iskrine televizorje dobite v trgovinah z elektrotehničnimi izdelki in Iskrinih prodajalnah — v Ljubljani, Mariboru in Izoli.

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE POSTREŽBE, ZMERNIH CEN, POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE **nama** LJUBLJANA

-a

Po kozjih stezicah na Kozjanskem

Mladinci in mladinke iz vse Jugoslavije pomagajo Kozjancem tam, kjer je pomoč najbolj potrebna ● Velik je tudi delež delovnih organizacij

„Sedaj je v Kozjem življenje bolj živahno in lahko bi rekli, bolj normalno,“ je izjavil Marjan Zupanc, tajnik krajevne skupnosti Kozje. „Naši mladi so šli za kruhom v večja industrijska središča in v tujino. Brigadirji so nam sedaj zopet prinesli mladost in pa čudovit občutek, da so se dolgoletne obljube o pomoči našim krajem končno začele uresničevati.“

Tovariš Zupanc je tudi tajnik odbora za gradnjo vodovoda na Kozjanskem.

„Vodovod Fužine-Sotla, ki so ga brigadirji začeli graditi že lani, bo z vsemi priključki dolg 340 km. Do leta 1975, ko naj bi bil gotov, če bodo seveda dobili sredstva, bomo oskrbeli z vodo 45 oziroma 50 vasi. To je področje, na katerem živi 8000 do 9000 ljudi. Vodo bo dobili dva tisoč gospodarstev. Vse skupaj bo veljalo 21 milijonov dinarjev. Veliko tega denarja bodo prispevali drugi. Skoraj polovico pa bodo dali domačini. Eno kravo za vodo, pravijo naši kmetje.“

„V drugi izmeni mladinske delovne akcije „Kozje 73“ nas je sedaj 114. Prav toliko jih je bilo v prvi izmeni,“ je razlagal komandant akcije Luka Levičnik. „36 mladincev je iz Arilje v Srbiji, kraja, ki je pobrateno s Šmarjem, 24 jih je prišlo iz Bileče, 14 iz Beograda, ostali so iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije. Razdeljeni smo v tri brigade. Prva je tista, ki dela na vodovodu, druga obnavlja ceste in pa tretja, ki je specializirana in so v njej medicinske sestre, električarji, vzgojiteljice in geodeti. Glavno nam je vodovod. Popoldne ter ob sobotah in nedeljah pa skoraj vsi udarniško delamo na cestah. Medicinske sestre delajo v Zdravstvenem domu in v patronaži. Električarji so doslej že naredili notranjo napeljavo v dvajsetih gospodarstvih. Z vzgojiteljicami smo samoiniciativno ustanovili štiri otroške vrtce in zajeli okrog 90 otrok iz Kozjega, Lisičnega, Podsrede in Vetrnika. Geode ti pa delajo na trasiranju vodovoda.“

O Kozjancih pa to. Z veseljem delamo, da pomagamo tem krajem in to zato, ker vidimo, da si tukajšnji ljudje znajo pomagati tudi sami. Ne čakajo samo na pomoč od drugod.“

Kozjanci si po svojih močeh znajo pomagati sami, mladim pa so za pomoč hvaležni in jo tudi kot pomoč jemljejo, ne pa kot dolg, čeprav ...

Tekst in foto
ANDREJ AGNIČ

Delovni akciji „Kozjansko 73“ nekateri malo zlobno pravijo „fehtarska“ brigada. Da je temu skoraj tako, pojasnjuje komandant akcije Luka Levičnik, ko pravi, da je delovna akcija letos začela s tremi starimi milijoni, ki jih je dobila od občine Ljubljana-Center. Vse ostalo so, oziroma bodo, vsaj tako so obljubila, prispevala nekatera slovenska podjetja. Tako je Jugotehnika dala električno žico, ELMA iz Črnuče pa stikala za električno napeljavo tistih gospodarstev, ki so socialno šibka. Totra je dala 500 m vodovodnih cevi, Ingrad iz Celja občasno posoja buldožer, Cestno podjetje Celje kamione, prav tako Komunalno podjetje iz Ljubljane. Slovenija vino iz Ljubljane je za brigadirje dalo jupi pijačo, Rogaska mineralno vodo, IGO dva kotla, Gorenje štedilnik, SAP in Viator prevoze itd., itd. Samo ljubljanska podjetja so za brigadirje in Kozjansko doslej dala prek 400 tisoč dinarjev v denarju in materialu.

„Z Marjanom radi delamo, tudi popoldne na udarniškem. Čeprav je komandant brigade, dela skoraj več kot eden od nas.“ Tako brigadirji o komandantu „vodovodarske“ brigade Marjanu Sarlaku.

„Ze pet let sem zaposlen kot steklopihač v Steklarni „Boris Kidrič“ v Rogški Slatini. V Kozjem sem že od začetka prve izmene.“

V Steklarni v Rogški Slatini je bilo za delovno akcijo med mladinci veliko zanimanje. Izbrali so jih le pet.

„Zame je to nagrada in priznanje in prav hvaležen sem podjetju, da so izbrali mene. Čeprav smo z vseh vetrov in je delo na izkopu vodovoda po teh strmih hrih sorazmerno težko, smo kar pridni in veliko naredimo.“

Med štirinajstimi medicinskimi sestrami, ki so prišle v Kozje iz Beograda, je tudi Svetlana Živković.

„Delo medicinske sestre tu v Kozjem, še posebej pa patronaža v okoliških krajih, je znatno drugačno kot pa delo, ki sem ga vajena na kirurški kliniki v Beogradu. Tu prehodimo, kadar smo v patronaži, od petnajst do dvajset kilometrov dnevno in to po kozjih stezicah te tako hribovite pokrajine. Veliko bolnikov v teh krajih je takih, ki so potrebni zdravniške pomoči. Edina patronažna sestra, ki jo imajo v Kozjem, prav gotovo ne zmore vsega. Potrebni bi jih bilo precej več.“

„V Kozjem sem delala že lani,“ je pripovedovala Marija Sušnik iz Ljubljane. Prav letos je končala Srednjo šolo za medicinske sestre Kliničnega centra v Ljubljani, seveda, če ... „Rada bi se zaposlila vsaj eno leto v Kozjem. Predvsem so mi tu všeč ljudje. Čisto drugače jemljejo medicinsko sestro, kot pa tisti iz mesta. Predvsem pa mislim, da bi se tu veliko več naučila, ker je tu delo medicinske sestre zelo raznoliko, čisto drugače kot v bolnici, kjer delaš praktično le eno delo.“

Kljub napornemu delu dopoldne je med brigadirji mnogo takih, ki izkoristijo prosti čas za šport, še posebej za nogomet. Eden takih navdušenih privrženecv nogometa je Mileta Pelivanović iz Arilje.

„Tudi doma veliko igram nogomet. V brigadi mi je zelo všeč, čeprav je delo naporno. Kopanje jarkov v strm, skalnat teren je predvsem zamudno delo, saj moraš vsak kamen z roko iztrgati iz zemlje.“

Mileta je najboljši brigadni vratar in je v tem brez konkurence, vsaj tako trdijo njegovi prijatelji.

Poileg svojega rednega dela imajo brigadirji mnogokrat tudi udarniško delo popoldne. Takrat gredo največkrat pomagat domačinom obnavljati vaške ceste.

„Vsaka medicinska sestra bi morala vsaj za leto dni v kraje, kot je Kozjansko. Šele tu spoznaš pravi smisel svojega dela“ tako meni Branka Štraus iz Ljubljane. Letos je končala prvi letnik srednje šole za medicinske sestre in kot pravi sama, se je v tem mesecu naučila veliko stvari, ki jih bo morala znati šele naslednja leta.

Domačini so brigadirjem zelo hvaležni za pomoč pri popravilu cest. V vasi Gubno, kjer so ondan popravljali ceste, so jih domačini pogostili z malico. Mala Branka pa je skrbelo, da fantje in dekleta niso bili žejni.